TUPAC SHAKUR

AUTORIZOVANÁ BIOGRAFIE

STACI ROBINSON

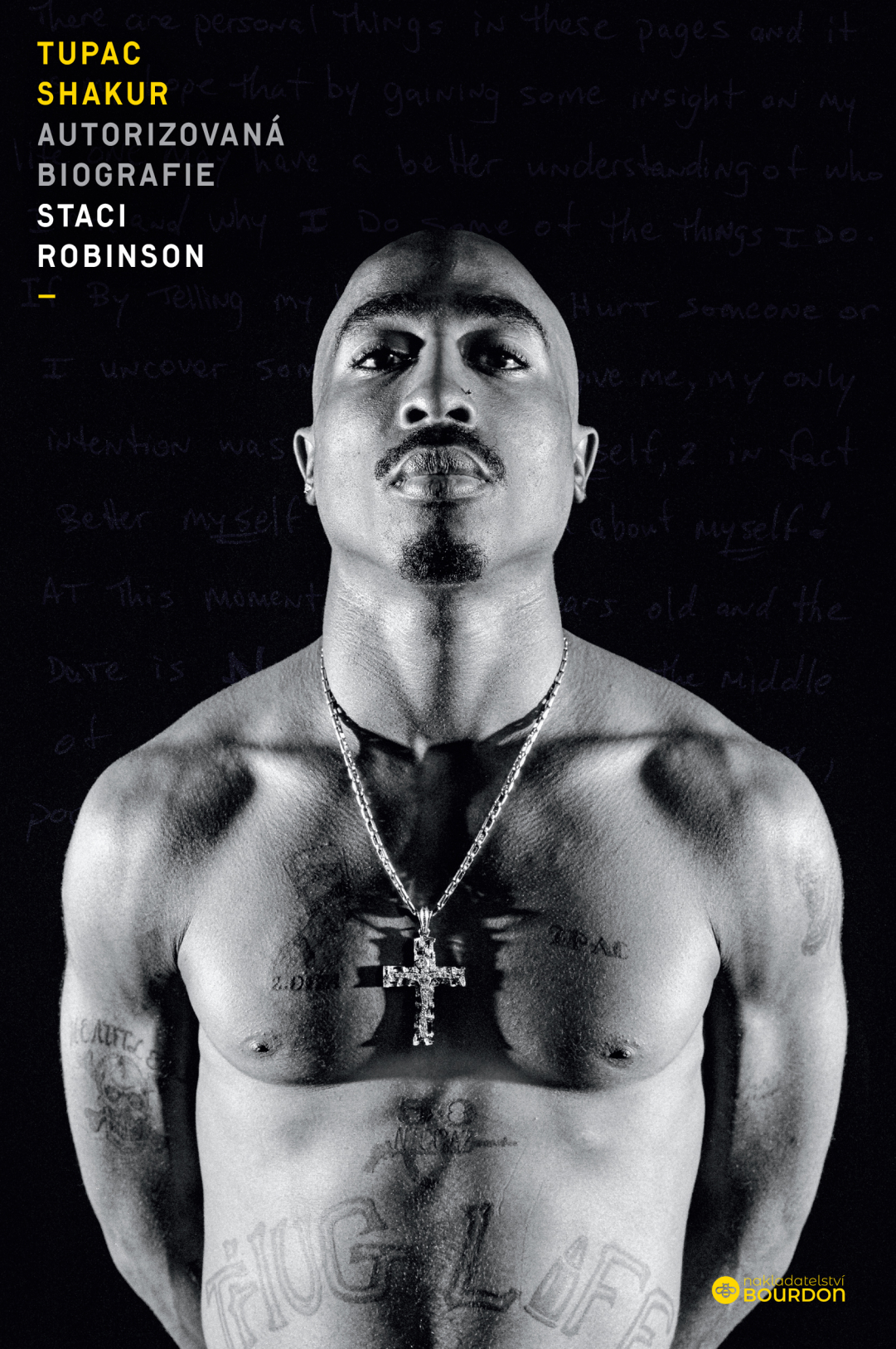

nakladatelství BOURDON

TUPAC SHAKUR

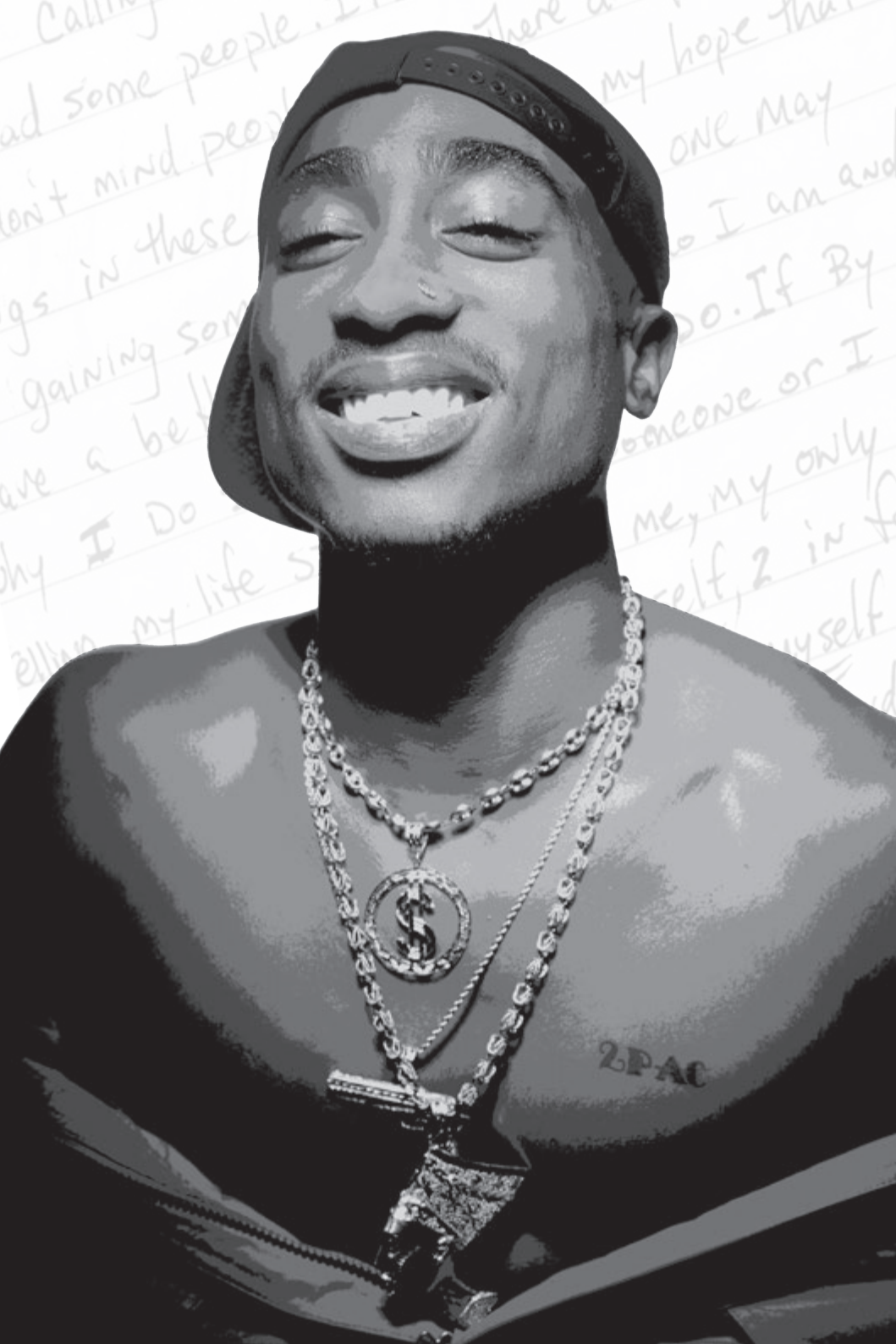
2PAC

TUPAC SHAKUR

AUTORIZOVANÁ BIOGRAFIE

STACI ROBINSON

–

nakladatelství BOURDON

Mediálními partnery jsou:

TUPAC SHAKUR:
THE AUTHORIZED BIOGRAPHY

Copyright © 2023 by Amaru Entertainment, Inc.
Vydáno po dohodě s Folio Literary Management, LLC

České vydání © Bourdon, 2024
Překlad © Denis Kostomitsopoulos, 2024
Obálka © Christopher Brand
Fotografie na obálce © Reisig/Taylor,
© Amaru Entertainment, Inc.

ISBN: 978-80-7611-208-7

Pro Glo

Předmluva 11

ČÁST I NEW YORK

01 Od kolébky do hrobu 19
02 Drahá mami 40
03 Ulice coby cela smrti 58
04 Nic než lásku 67

ČÁST II BALTIMORE

05 Není co ztratit 89
06 V hlubinách samoty 109
07 Hlavu vzhůru 124

ČÁST III ZÁLIV

08 Zločinecký styl 141
09 Síla panterů 158
10 Moudrá slova 174
11 Sláva 190
12 Nic než problémy 202
13 Násilný 214
14 Jen Bůh mě může soudit 229

OBSAH

ČÁST IV LOS ANGELES

15 Souljahova pomsta 243
16 Zakřič, pokud mne slyšíš 258
17 Já proti světu 273
18 Dopis mému nenarozenému dítěti 295
19 Není to lehký 312

ČÁST V ŽÍT A ZEMŘÍT V LOS ANGELES

20 Kalifornská láska 329
21 V případě mého úmrtí 349

Poděkování 379
Poznámky 385
Popisky obrázků a autorská práva 422
Oprávnění 427
Rejstřík 429

~~Black~~ Seed Keep on Growing

THE ROSE THAT GREW FROM CONCRETE

AN AUTOBIOGRAPHY BY TUPAC A. SHAKUR

INTRODUCTION

I. THE PANTHER AND THE GANGSTER

II THE "SHINING PRINCE" IS BORN FREE

Childhood

III LESSONS FROM AMERICAN SCHOOLS

IV LESSONS FROM LADY LIBERTY

V LESSONS FROM AMERICAN SOCIETY

Baltimore

VI A BETTER PLACE

VII THE BALTIMORE SCHOOL 4 THE ARTS

VIII THE ETERNAL circle

Marin Rosa

VIIII MIGRATION 2 THE RESERVATION

X THE BOYZ FROM ROSA

XI. APRIL ——— / GIRLS

XII Humpty Hump Across America

XIII ON MY OWN

Black Seed - Grown-up

Black Seed To Black Oak

INTRODUCTION

Calling This an autobiography may have mislead some people. It's more of a Diary that I don't mind people reading. There are personal things in these pages and it is my hope that by gaining some insight on my life one may have a better understanding of who I am and why I Do some of the things I DO. If By Telling my life story, I Hurt Someone or I uncover some stones, Forgive me, my only intention was to express myself, 2 in fact Better myself By telling all about myself! AT This moment I am 18 years old and the Date is November 26, 1989, In the middle of my life. Anyway, Here it is my Diary, poems and autobiography wrapped in one.

Peace,
Tupac Amaru Shakur

PŘEDMLUVA

Když jsem poznala Tupaca, bylo mu teprve sedmnáct. Byl pro mě jen dalším kamarádem v našem společenském okruhu. Chodili jsme na stejnou střední školu, Tamalpais High, v malém městě jménem Mill Valley v Severní Kalifornii. Potkala jsem ho cestou domů z vysoké školy. V tom okamžiku by mě ani v nejmenším nenapadlo, že jsem se právě seznámila s někým, z koho se měla stát kulturní ikona, celosvětová hvězda… nebo že se skutečně stane legendou, samozřejmě až na to, že nám to řekl. Už v tak mladém věku si byl jistý, že ve společnosti zanechá otisk. Myslím, že byl sebejistější než kdokoli jiný, koho jsem znala.

O několik měsíců později, poté, co jsem se vrátila na vysokou školu v Los Angeles a on dospěl k názoru, že střední škola je ztráta času, zavolal mně a mým spolubydlícím – všichni jsme pocházeli z Mill Valley –, aby se nás zeptal, zda u nás může chvíli bydlet a spát na pohovce. „Musím se přestěhovat," řekl. Netrpělivě očekával zprávu o nahrávací smlouvě od své manažerky. „Moje kariéra nestartuje dostatečně rychle," vysvětlil nám, „a myslím, že potřebuju být v L. A." O několik dní později se zjevil u našich dveří s batohem a modrým zápisníkem.

Moji spolubydlící a já jsme každý den odcházeli do školy nebo do práce. On zůstával sám v našem bytě a horečnatě psal do modrého sešitu. Když jsme se pozdě odpoledne vraceli, chtěl s námi sdílet, co toho dne napsal. Představte si náctiletého Tupaca, jak sedí u stolu, kde jsme večeřeli Top Ramen a mac'n'cheese, rapujícího o mladém černém muži texty plné volání po změně.

Zpětně musím přiznat, že tehdy jsem si to *ještě neuvědomovala*. Poslouchala jsem. Chápala ho. Oceňovala jeho zájmy. Ale *nedocházelo mi*, že jsem v přítomnosti mladého muže, který se nacházel na neohrožené cestě jakýmkoli způsobem vyjádřit nerovnosti v naší společnosti. *Nevěděla jsem*, protože, jakkoli to nerada přiznávám, jsem nebyla připravena mluvit o mladých černých mužích a potížích, kterým čelili coby jedna z nejzranitelnějších skupin v naší populaci. Chtěla jsem tehdy mluvit o mladém černém muži, kterého jsem potkala na přednášce, a o tom, jak je pohledný. Ve dvaceti letech jsem byla sobecká. Tupac byl již v sedmnácti nesobecký.

Když mu jeho manažerka, Leila Steinberg, našla místo k bydlení, poděkoval nám a chystal se odejít. Když ten večer vycházel ze dveří, jen se svým batohem a modrým sešitem, popřáli jsme mu se spolubydlícími hodně štěstí. A zdálo se, že jakmile se za ním zavřely dveře, tak se proslavil.

Po dokončení UCLA jsem začala svou vlastní spisovatelskou kariéru, psala jsem romány. Ale stále jsem ještě nepsala o mladém černém muži jako Tupac; psala jsem o tom samém černém muži, jehož jsem potkala na přednášce a o zlomeném srdci, ke kterému nevyhnutelně došlo o několik let později. Přes den jsem pracovala coby asistentka profesionálních atletů, jedničky draftu New York Jets Keyshawna Johnsona a hvězdy NBA Briana Shawa. V noci jsem psala.

Do práce mi často telefonovala Tupacova asistentka. „Tupac se pořád ptá, kdy se přestaneš věnovat sportovcům a začneš pracovat pro něj," říkala. Jednoho odpoledne byla žádost konkrétnější: „Tupac sestavuje skupinu spisovatelů. Chce, abys byla její součástí." Začal psát scénáře a dával dohromady kolektiv, skupinu spisovatelek, aby se ujistil, že hlasy jeho postav a jejich perspektivy budou autentické. Pro ten projekt jsem se nadchla. Dohodli jsme si setkání na úterý 10. září 1996.

Tři dny před setkáním byl Tupac v Las Vegas postřelen. Bojoval o život, ale nakonec bitvu prohrál a 13. září zemřel. Ono setkání ani nespočet jiných plánů, které měl, se nikdy neměly uskutečnit. Já a se mnou celý svět jsme přišli o přítele. Bratra. Strýce. Synovce. Bratrance. Inspiraci. Vůdce. Vojáka. A Tupacova matka, Afeni Shakur, žena, která ho naučila všemu, co znal, která stejně vehementně jako on mluvila o naději a změně, ztratila svého jediného syna.

O několik let později mě Afeni požádala, abych sepsala životní příběh jejich syna. Její přání ve mně vyvolalo smíšené pocity. Samozřejmě, že jsem byla poctěna. Ale když jsem o tomto obrovském projektu přemýšlela, měla jsem také obavy. Na Tamalpais High School ani na UCLA jsem nebyla jedničkářka. *Nikdy* jsem nebyla jedničkářka a v mé mysli to byli jedničkáři, kdo psali životopisy vůdců a postav jako Tupac Amaru Shakur. Životopisci, které jsem znala, měli rozsáhlé zkušenosti coby novináři a redaktoři novin jako *The Washington Post* a *The New York Times* nebo přispívali do časopisů jako *The New Yorker*. Často to byli renomovaní historici nebo profesoři na prestižních institucích. Ale já jsem dostávala dvojky. Psala jsem příběhy o lásce a ztrátě a scénáře pro romantické komedie. Proč Afeni požádala mě?

Zjistila jsem, že to bylo proto, že mi důvěřovala. Věřila, že mohu napsat životní příběh jejího syna poctivě a ze spravedlivé a vyvážené perspektivy. Zmínit to dobré i to špatné. Jeho boje a úspěchy. Kiksy i vady na kráse. Cítila, že jeho rodině nebude nepříjemné si se mnou sednout a vyprávět to, co nikdy předtím nevyprávěli. A co je nejdůležitější, stejně jako její syn, mi chtěla dát příležitost. Tupac a Afeni vždy dávali šanci lidem, kteří by ji jinak nemuseli dostat. Mnohá rozhodnutí, která Afeni v těch letech činila, zohledňovala záměry jejího syna, a věřím, že to, že mne požádala o napsání Tupacova příběhu, nebylo výjimkou.

Roku 1999 jsem si tedy zakoupila osobní počítač eMachine a dřepla si k němu ve svém bytě v Inglewoodu s ani ne ročním termínem odevzdání. Nejprve jsem si načrtla časovou linii Tupacova života od narození do smrti. Přilepila jsem více než sto stránek na stěnu a přeměnila tak svůj byt na Tupacland. Pak jsem začala s rozhovory. A psaním. A rozhovory. A psaním. A dalšími rozhovory. Přeletěla jsem Spojené státy a strávila dny v Georgii, v domě, který Tupac koupil pro Afeni. Seděla jsem

v kuchyni, zatímco dělala smažené kuře, jedno z Tupacových oblíbených jídel, a trávily jsme hodiny povídáním si o jeho životě. V noci jsme seděly na terase, ona bez přestání kouřila, střídala cigarety Newports s marihuanou a mluvila o *svém* životě. Čím více jsme mluvily, tím více jsem viděla, jak podobní si byli. A stejně jako s Tupacem, čím lépe jsem ji znala, tím více si získávala můj obdiv.

V obývacích pokojích členů Tupacovy rodiny a telefonáty s nimi jsem strávila spousty hodin. Nesmírně dlouhou jsme se řehtaly s jeho sestřenicí Jamalou, pokládala jsem jí tisíce otázek, zatímco poskakovala na posteli a pouštěla do našeho brebentění svou oblíbenou hudbu. Nahrávala jsem příběhy z dětství nad italskými cukrovinkami v Emporio Rulli v Larkspuru a smála se s Tupacovými přáteli v Pinky's Pizza v San Rafael, když jsem poslouchala dobrodružství o tom, jak se učil řídit. Vystopovala jsem jeho učitele, jeho kolegy a ty, které miloval. Po osmi měsících, nekonečných hodinách rozhovorů a bezpočtu redakčních sezeních pozdě do noci jsem rukopis odevzdala.

O několik týdnů později jsem byla informována, že projekt bude „zatím odložen". Zklamalo mě to, ale když jsem pomyslela na všechny lidi, s nimiž jsem se setkala, a příběhy, které jsem vyslechla, pocítila jsem závratnou vděčnost, že se mi dostalo zkušenosti, která se může přihodit jen jednou v životě. Prostřednictvím rozhovorů jsem objevila nejsložitější a nejosobnější detaily ze života přítele, který pocházel z rozmanitého a úctyhodného rodinného prostředí. Věděla jsem, že dostanu-li šanci, budu chtít být součástí kolektivu, který bude pracovat na zachování jeho odkazu. Od toho momentu jsem nadšeně přijímala všechny příležitosti, které mi Afeni dávala.

Jednoho dne, o několik let později, mě Afeni pozvala na svůj hausbót v kalifornském Sausalitu. Doslechla se, že jsem vydala román, a chtěla mi pogratulovat. Když jsem dorazila, podala mi dárek, biografii významné spisovatelky Harlemské renesance Zory Neale Hurston. „Děkuji, Afeni," řekla jsem, „ale je mi trochu trapné, že píšu o hlouposti lásky a zlomeném srdci, zatímco Shakurovi píší o věcech, které jsou v životě důležité." Její reakce byla taková, jakou by kdokoli, kdo Afeni znal, očekával. Řekla mi, že není důležité, *o čem* píšu. „Prostě piš!"

I v letech, kdy nebyly žádné projekty o Tupacovi, s nimiž bych mohla

pomoci, jsme si s Afeni a dalšími členy její rodiny zůstali blízcí. A když jsem se stala matkou, tak mě Afeni společně s její sestrou, Glo, povzbuzovaly. Byla jsem věčná, že jsme v posledních letech jejího neuvěřitelného života žily jen několik mil od sebe.

V průběhu let jsem na rukopis moc nemyslela. Avšak v roce 2017 našel vedoucí archivu při práci na dokumentárním filmu o Tupacovi, který byl sponzorován z pozůstalosti, moje jméno na některých z předcházejících projektů a oslovil mne, zda by mě mohli najmout na pomoc se zaznamenáním jeho příběhu. V rámci Shakurovi pozůstalosti zahájil další projekt, pro který mě požádali o spolupráci, muzejní výstavu k poctě Tupaca a jeho životní práce. Dva roky po začátku muzejního projektu se celý kruh uzavřel: Byla jsem požádána, abych se vrátila k rukopisu, který jsem napsala před tak dlouhou dobou.

Když tady nyní sedím o více než dvě desetiletí později a podruhé dokončuji tuto knihu, s přidanými rozhovory, novými příběhy a mnoha, mnoha revizemi, nemohu nemyslet na to, jaké by asi bylo ono úterý 10. září 1996 – na kdy Tupac domluvil první spisovatelské setkání s námi všemi, kterým by šéfoval, v jeho kondominiu ve Wilshire House. Když zavřu oči a vrátím se v myšlenkách zpátky k těm měsícům, které jsem strávila psaním první verze této knihy, vidím Tupacland, ty stránky s událostmi jeho života, jak pokrývají stěnu mého bytu. Vzpomínám na ten den v roce 2006 na Afeniině hausbótu, když jsem pochybovala o své vlastní dráze, a jak jsem se cítila posilněna, když jsem slyšela Afeniin přesvědčivý hlas, jak přimhouřila oči, když se na mě podívala, aby řekla: „Není důležité, co píšeš. *Prostě piš!*"

Když vám Afeni Shakur řekne, abyste něco udělali, prostě to udělejte.

STACI ROBINSON, 2023

Family Tree

4 Mother

cause we all Spring
om Different Trees
es not mean
are not created Equally

The True Beauty in the Tr
in the vast forest in which
E Tree must Fight 2 Breed
mong the Evils of the weep

Find greatness in the Tree
at grows against all odds
Blossoms in Darkness
d gives Birth 2 promising

was The Tree who grew from
nd wasn't meant 2 be
shamed I'm not in fact I a
f my Thriving Family Tree

ČÁST I

NEW YORK

01

OD KOLÉBKY DO HROBU
1970–1971

„June 16, 1971, Mama gave birth to a hell raisin' heavenly son."
„16. června 1971 porodila máma nebeského syna, kterej rozpoutal peklo."[1]

Dne 2. dubna 1969 Afeni Shakur a její manžel Lumumba před rozbřeskem leželi a spali ve svém bytě na 112. západní a 117. ulici v Harlemu. Probudilo je hlasité, téměř násilné bušení na vchodové dveře. Venku stálo pět policistů, včetně detektiva Francise Daltona z Newyorského policejního oddělení (NYPD).[2] Dalton, ozbrojený a opásaný neprůstřelnou vestou, zapálil hadr.

„Otevřete dveře! Hoří! Vypadněte! Hoří, hoří!" křičeli policisté.

Afeni, s její drobnou postavou, hladkou snědou pletí a drobným, úhledným afrem, probudil hluk. Rozespalá následovala Lumumbu do tmy a ostražitě klopýtala ke vchodovým dveřím. Vykoukla kukátkem a uviděla kouř. Coby velitelé Newyorské sekce Strany černých panterů, organizace, která byla poslední dva roky ve stavu obležení vládou Spojených států amerických, byli vyděšení, ale také notně podezřívaví. Báli se, že jde o léčku.

Lumumba odemkl a otevřel dveře, Afeni stála vedle něj. Dveře se rozletěly. Před očima se jim mihly obrazy mužů se zbraněmi. Jednu pistoli přiložili Afeni k břichu, druhou Lumumbovi na čelo.

„Policie! Jestli se pohnete, vystřelím vám zasraný mozky z hlavy!“[3]

Afeni a Lumumba se vzdali. S rukama v želízkách je vyhnali ven k čekajícímu policejnímu autu a odvezli do kanceláře okresního prokurátora, kde byli zadrženi a vyšetřováni. Do kanceláře přiváděli další členy Černých panterů, v želízkách a zmatené, a Afeni se snažila pochopit, co se děje. Brzy se dozvěděla, že muži, kterým důvěřovala, souputníci z Černých panterů, kteří přísahali solidaritu a slibovali bojovat za sociální spravedlnost, byli tajní policisté, kteří se na zatčeních podíleli. O jednom z nich sama pochybovala a snažila se před ním varovat své blízké Pantery, představil se jako Yedwa Sutan a byl to ve skutečnosti policejní důstojník, detektiv Ralph White. Incident přispěl k její podezíravosti a k osvojení si mentality „nevěřit nikomu“.

White a ostatní zatýkající policisté patřili k Bureau of Special Services and Investigations Unit NYPD (Jednotka útvaru zvláštních služeb a vyšetřování), známé jako BOSSI, desetiletí staré tajné špionážní složky, která spolupracovala s Counter Intelligence Program (COINTELPRO, program kontrarozvědky) ředitele FBI J. Edgara Hoovera. Program byl utajovanou snahou sledovat a infiltrovat „narušitele“[4] americké společnosti. Hoover považoval Stranu Černých panterů za „podvratnou“[5] skupinu a veřejně je prohlásil za „největší hrozbu pro vnitřní bezpečnost Spojených států amerických“.[6] Tvrdil, že budou zlikvidováni do konce onoho roku. Vydal agresivní nařízení, jež zahrnovala využití informátorů, kteří měli provádět tajné operace a neutralizovat vůdce Panterů, aby se předešlo rozšíření jejich „radikálních“ učení. Přísahal, že zlomí všechny pokusy o solidaritu s ohledem na ideologii černého nacionalismu, aby předešel vzestupu „Černého Mesiáše, jenž by je mohl sjednotit“, a předejde tomu, aby černí vůdci „získali respekt, tím, že je zdiskredituje“.[7] Do roku 1969 byly po celé zemi vytipovány a zatčeny stovky členů Černých panterů.

Z jednadvaceti Panterů zadržených při tomto konkrétním zátahu, byli Afeni, Lumumba a deset dalších (plus dva, kteří již byli ve vězení, a čtyři, které zatkli později) zatčeni a obviněni ze spiknutí za účelem vyhodit do povětří příměstskou železnici, botanickou zahradu v Bronxu a pět obchodních domů: Abercrombie & Fitch, Macy’s, Alexander’s, Korvette’s a Bloomingdale’s. Všechny byly dominantami města New York a symboly amerického kapitalismu. Toho odpoledne byli

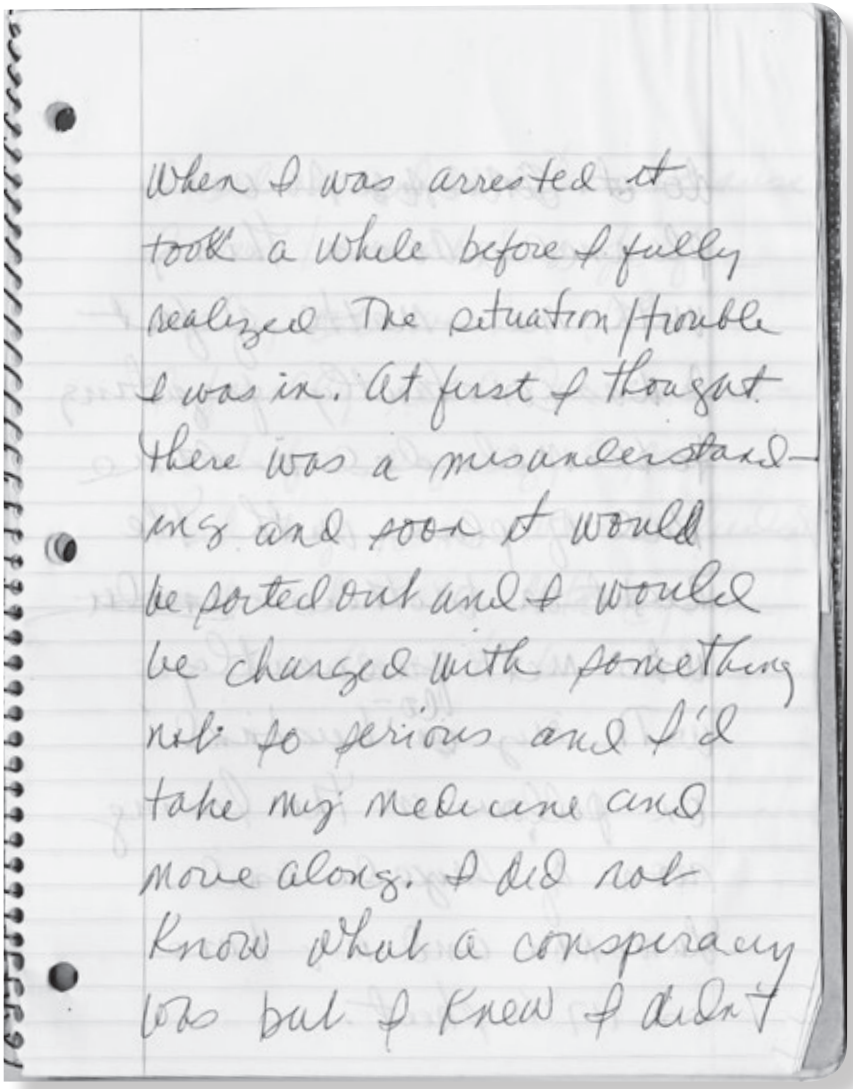

When I was arrested it
took a while before I fully
realized The situation/trouble
I was in. At first I thought
there was a misunderstand-
ing and soon it would
be sorted out and I would
be charged with something
not so serious and I'd
take my medicine and
move along. I did not
know what a conspiracy
was but I knew I didn't

Stránka z Afeniiny připravované autobiografie. Dokumentuje v ní své vzpomínky z dětství, dny strávené u soudu s 21 Pantery a čas strávený v ženském detenčním ústavu.

Panteři přesunuti do osmi různých vězení v New Yorku a sousedních státech, kde měli čekat na jeden z nejvýznamnějších soudních procesů v afroamerické právní historii: *Lidé státu New York versus Lumumba Shakur et al.*, který se stal široce známým coby Proces s 21 Pantery.

Když jsem byla zatčena, chvíli mi trvalo, než jsem si plně uvědomila situaci/průšvih, ve kterém jsem byla. Nejprve jsem si myslela, že došlo k nedorozumění, brzy se to vysvětlí a budu obviněna z něčeho ne tak vážného, vezmu si svou medicínu a život půjde dál. Nevěděla jsem, jaké je to spiknutí, ale věděla jsem, že jsem nic neprovedla.

Afeni, rozená Alice Faye Williams, přišla na svět 10. ledna 1947 v poválečné Americe, která stále trpěla vládou Jima Crowa. V témže roce, na úsvitu studené války, byla založena CIA a byl představen první americký fotoaparát Polaroid. Bylo vynalezeno kuchyňské příslušenství Tupperware[8] a bochník chleba stál dvanáct centů.[9] A i když Jackie Robinson nastoupil na hřiště jako hráč Brooklyn Dodgers a stal se prvním Afroameričanem, který vstoupil na profesionální baseballové hřiště, Ku-klux-klan ovládal velkou část jihu Spojených států. Afeni, která se narodila doma s pomocí porodní asistentky, přivítali její matka Rosa Belle, otec Walter Williams mladší a dvouletá sestra Gloria Jean, které většinou říkali jejím druhým jménem.

Ještě než Alice Faye oslavila své šesté narozeniny, jí již život jasně ukázal, co znamená být černoškou v Americe. Se svou sestrou chodily každé ráno do školy po prašných cestách Lumbertonu v Severní Karolíně a musely strpět nadávky bělochů, kteří projížděli kolem a zpomalovali natolik, aby na ně mohli štěkat nenávistná slova.[10] Některé dny to bylo „opice". Jiné „holohlavý hubený dehet". Ale povětšinou „negři". Ráno co ráno pronikala tato slova do duše mladé Alice jako dýky, což dokazovalo, že projevy nenávisti mohou zranit hlouběji než kulka nebo nůž.

V roce 1954, když bylo Alice sedm let, se přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu USA, *Brown versus Board of Education* (případ, který prohlásil zákony požadující samostatné veřejné školy pro černé a bílé za protiústavní – pozn. překl.), přehnalo Amerikou jako tichá bouře. Další

krok směrem k rovnosti. Svět ale věděl, že černí Američané – a konkrétněji černí studenti – budou vystaveni násilné odvetě. V Severní Karolíně reagoval Ku-klux-klan tím, že začal mobilizovat síly svého poselství nenávisti. Snažil se terorizovat černošské i domorodé komunity na Jihu, vylepoval letáky, pálil kříže a lynčoval nevinné lidi, aby černochy a domorodé kmeny odradil od míšení ras a zastrašil před pokračováním jejich snahy získat občanská práva.

V průběhu let se teroristické hrozby Klanu přiblížily k domovu Williamsových. V lednu 1958 dorazily do Lumbertonu zprávy, že se v nedalekém Maxtonu připravuje shromáždění Klanu. Útok vedl Velký drak této organizace, James W. „Sumec" Cole, který se nechal slyšet, že jeho primárním cílem je „ukázat Indiánům jejich místo a jednou provždy ukončit rasové míšení".

V noci 18. ledna se v Maxtonu ukázalo více než pět set ozbrojených lambíjských válečníků, připravených se bránit. Přemohli asi padesát členů Klanu, kteří na shromáždění přišli. Do tmy se ozvaly výstřely, objevila se místní policie a Ku-klux-klan se rozprchl do temné noci. Do Lumbertonu ani Maxtonu se už nikdy nevrátili. Ještě předtím, než se Alice Faye Williams přejmenovala na Shakur, nebyl odpor a odvážný vzdor pro rodinu Williamsových žádnou abstrakcí.[11]

To, co vešlo ve známost jako Bitva u Hayes Pond, mohlo být velice dobře událostí, která proměnila Alicino chápání.[12] Zprávy ji emočně hluboce zasáhly a umožnily jí uvědomit si, že není nutné se vždy tváří v tvář pokusu o útlak shýbnout. Díky vítězství lambíjských válečníků se v jedenácti letech naučila, že je možné říci ne – postavit se nespravedlivému zacházení. O čtyřicet pět let později vzpomínala: „Poprvé jsem poznala *odpor*. Odpor byl tím, co jsem cítila. *Odporuj*. Pocit: nedopusť, aby se ti tohle přihodilo'."[13]

Alice rovněž viděla vzedmout se k odporu svou matku poté, co strpěla léta domácího násilí. „Když jsem se vracívala domů ze školy, z první a druhé třídy, dívala jsem se pod postel, abych se ujistila, že [můj otec] mou matku nezabil a nenacpal ji tam,"[14] vzpomínala. Ale v roce 1959 Rosa Belle svého manžela opustila a se svými děvčaty se přestěhovala „nahoru" do New York City. Tímto činem se staly součástí – společně s šesti miliony Afroameričanů v průběhu šedesáti let – pohybu, který se stal

známý coby Velká migrace, hledání života daleko od bezuzdného lynčování a sociálního teroru, které sužovaly životy černošských Američanů v jižních státech.[15] Rosa Belle, kterou lákal příslib společnosti, jež se zdála nabízet cestu ke skutečně rovným ekonomickým příležitostem, byla plná naděje. Pro všechny tři pronajala místnost v bytě jedné bělošky na Brook Avenue v Bronxu.

Alice Faye však rychle zjistila, že Sever není to, v co doufala. Hned, jakmile vstoupila na půdu své nové školy, se opět stala terčem nadávek. Když jí jeden spolužák řekl, že vypadá jako něco z vesmíru,[16] *bránila se* způsobem, který znala. „Nakopala jsem mu zadek," vzpomíná ve svých pamětech *Evoluce revolucionářky*. „Chtěla jsem se jen prát. Bránit se… Myslela jsem si, že boj je způsob, jak kompenzovat své nedostatky."[17]

V osmé třídě projevila své nadání a školní poradce ji vyzval, aby se přihlásila na přední newyorskou střední školu múzických umění, neformálně známou jako PA. Dostala se tam, ale její zkušenosti z této školy ji utvrdily v tvrdé realitě, že někteří mají lepší přístup k příležitostem než jiní, a to jen kvůli barvě pleti. „Hodně dětí, které chodily na PA, přicházelo ze soukromých škol," vzpomíná. „Přijížděly do školy v limuzínách a já jsem je vášnivě nenáviděla. Opíjela jsem se vínem Thunderbird ještě před začátkem vyučování, abych se vyrovnala s nenávistí, kterou jsem k nim chovala."[18]

Nespravedlnost podněcovala její hněv, pro který ale neměla žádné východisko. Její vznětlivost jí vydláždila cestu k pití a užívání drog, zatímco se protloukala New Yorkem. Prala se s kluky i děvčaty. Nakonec odešla z PA a nedlouho poté se připojila k Disciple Debs, odnoži nechvalně známého klučičího gangu New York Disciples.[19] Byl to způsob, jak někam patřit, jak usměrnit své zdrcující pocity nedostatečnosti.

Ale na obzoru se objevilo světlo. Uprostřed krvavých bojů s konkurenčními dívčími gangy Alice narazila na učení západoafrické kultury Jorubů, soubor praktik s vysokým hodnotovým systémem, který do jejich způsobu života vplétá morálku, čestnost a moudrost. S těmito novými přesvědčeními nalezla něco, co předtím nezakusila, místo, kam se mohla naučit přesměrovat svou sílu a nalézt pokoj. Soboty trávila na bembés,[20] hudebních setkáních, kde si vypěstovala lásku ke zvuku afrického bubnování, kteréžto umění jí zůstalo blízké po celý život. Byl to její jorubský

učitel, který jí navrhl, aby si změnila jméno na takové, které bude lépe vyjadřovat její duši a její lásku ke světu a lidem. Bylo jí dáno jméno Afeni. Znamenalo „Drahá“ a „Milovnice lidí“. A tak se Alice Faye Williams stala známou coby „Afeni“.

S novým jménem a měnícími se názory začala Afeni v jednadvaceti letech budovat smysluplné vztahy. Potkala muže jménem Shaheem, krásného černocha se snědou pletí, neupraveným vousem a afrem. Shaheem byl muslim, který přísně následoval učení Elijaha Muhammada, zakladatele Islámského národa a raného mentora Malcolma X. Afeni zaujal svou moudrostí a vědomostmi. Především však byl prvním člověkem, který jí řekl, že černá je krásná. Oba dva spolu často kouřili marihuanu, mluvili o významu černošských dějin a diskutovali o symbolické povaze černé barvy – že je symbolem síly, nikoli slabosti. Prostřednictvím těchto rozhovorů si Afeni postupně začala uvědomovat, že barva její tmavě hnědé kůže není překážkou, ale symbolem sebelásky a černé hrdosti.

Shaheem tyto noční rozhovory zasazoval do rámce pojmu „Boj“, který Afeni dosud neslyšela. Poprvé v životě se jí v hlavě rozbušilo. Byla hladová po všech informacích, o které se s ní Shaheem dělil. Vysvětlil jí, že *všichni černoši* společně bojují o přežití a že i ona je toho součástí. Že patří do tohoto klubu, této skupiny lidí, kteří byli oslabeni represivními silami imperialistické společnosti.

Když šla jednoho odpoledne Harlemem, uslyšela silný hluk a hlasy z reproduktorů. V té době jí jakákoli známka protestu zněla mile. Věděla, že Marcus Garvey z Universal Negro Improvement Association (Všeobecná černošská asociace pro zlepšení) před lety řečnil na tom samém rohu. Věděla, že zde předtím, než na něj byl spáchán atentát, promlouval i Malcolm X. Přiblížila se k mluvčímu se zájmem, připravená poslouchat, připravená se nechat inspirovat. „Jednoho dne jsem šla po ulici a na rohu stál takový chlapík,“ vzpomínala. „Na 125. ulici a 7. avenue se konalo shromáždění. Vždycky tam probíhala nějaká manifestace… Byl tam takový malý chlapík a všichni ti lidé stali kolem něj, jako by to bylo takové malé vojsko, a on prostě mluvil. To, co mě přimělo zastavit se a poslouchat, bylo, že právě říkal, že bychom mohli něco udělat s policií, která okupuje naši komunitu. Opravdu mě to zasáhlo. Později jsem se toho o něm dozvěděla více, byl to Bobby

Seale“[21] – jeden z mladých zakladatelů Strany Černých panterů v Oaklandu v Kalifornii.

Sealův proslov otevřel Afeni nový svět. „Jako černoška, která se narodila v této zemi, s krátkými vlasy, negroidními rysy a silnou osobností, nevím, kde bych dnes byla, nebýt Strany Černých panterů. Zachránili mě, protože mě vyzbrojili. Oslavovali mě.“[22]

Několik měsíců po vstupu do Strany Černých panterů, se seznámila s Lumumbou Shakurem, náměstkem ministra obrany harlemské pobočky, a provdala se za něj. Lumumba byl synem Saladina Shakura, garveyisty a spolupracovníka Malcolma X. Jak Saladinův význam jako revolučního nacionalisty a vůdce komunity v průběhu 60. let rostl, začalo si jeho jméno získávat respekt, který přitahoval lidi z hnutí, kteří si měnili příjmení na Shakur, ačkoli nebyli jeho příbuzní. Kromě toho, že byl otcem svým vlastním dětem, stal se Saladin náhradním otcem a mentorem pro mnoho mladých lidí, včetně Jerala Williamse a JoAnne Byron, kteří si svá jména změnili na Mutulu a Assata Shakurovi. Mutulu později sehrál důležitou úlohu v Afeniině životě. Afeni vysvětluje Saladinův odkaz a poznamenává, že „byl mužem, který byl otcem všem mladým klukům, kteří otce neměli“.

Shakur, který již byl ženatý, ale žil podle islámského práva, mohl mít více než jednu ženu. Afeni, mladá a otevřená zkoušení nových věcí, si myslela, že by takové uspořádání byla schopná tolerovat. A to se jí podařilo – alespoň po určitou dobu.

Po zatčení stáli Afeni a Lumumba společně tváří v tvář problémům se zákonem, kilometry od sebe v různých věznicích, a čekali na propuštění na kauci. Zprávy o „21 Panterech“ se objevily v novinách po celé zemi a brzy se před věznicemi shromáždili protestující. Příznivci pořádali finanční sbírky na kauci a právní poplatky na místech, jako je kostel svatého Marka na Manhattanu, a peníze nakonec „poskytlo pět presbyteriánských a episkopálních církví a čtyři duchovní“.[24] Soukromou sbírku ve svém domě uspořádal i skladatel Leonard Bernstein.[25] Herci Angie Dickinson, Jane Fonda a Donald Sutherland poskytli svou podporu právnímu fondu strany.[26]

Afeni se ocitla mezi zdmi Women's House of Detention (ženského detenčního ústavu), který se vyznačoval opravdu nelidskými podmínkami. Prostory byly stísněné, na ploše určené pro čtyři stovky vězeňkyň jich přebývalo až šest set. Vězeňkyně často uváděly, že v jídle nacházejí červy a švábу a ve sprchách mrtvé myši. Ve vězení zůstala až do konce roku 1969. A když se 4. prosince spolu s ostatními dozvěděla o brutální a ohavné vraždě předsedy illinoiské pobočky, vůdce Panterů Freda Hamptona, kterého chicagská policie zabila přímo v jeho domě, zneklidněla.

Avšak 31. ledna 1970, po deseti měsících jedení břečky a spaní ve špíně, byla Afeni propuštěna na kauci. „Panteři, kteří byli ve vězení, se sešli, aby rozhodli, kdo bude propuštěn jako první," vzpomíná. „Protože jsem byla výřečná, měli pocit, že když se dostanu ven první, dokážu dostat ven i je."[27] Afeni si svým úsilím ve prospěch spoluobviněných vysloužila titul tajemnice pro komunikaci na ministerstvu informací harlemského sektoru Černých panterů. Náctiletý Tupac mluvil o tomto titulu v jednom ze svých raných rozhovorů o mnoho let později velmi hrdě: „Myslím, že moje matka… jako Fred Hampton, Mark Clark, Harriet Tubman, oni všichni cítili, že připravují půdu pro budoucí generaci."[28]

Když přišel čas, aby si skupina 21 Panterů vybrala právního zástupce, Afeni se odvážně rozhodla – možná to bylo zlomové rozhodnutí jejího života –, že se bude obhajovat sama. Neměla právnické vzdělání, dokonce ani maturitu. Věděla však, že bude bojovat za svou svobodu s větší vervou než jakýkoli advokát, kterého by jí přidělili. Její sestra, Jean, vzpomínala, jak přirozené se jí ono rozhodnutí zdálo. „Afeni byla odmalička samostatná a ochotná přijmout jakoukoli výzvu, která před ní stála," řekla. „Vůbec jsem nebyla překvapená, když se tak rozhodla."[29]

Lumumba byl naopak přesvědčen, že jde o rozhodnutí nerozumné, a proto se jí ho snažil rozmluvit, jak jen mohl. „Všechno poděláš,"[30] varoval Afeni. Její rozhodnutí bylo v Lumumbových očích skutečnou přítěží. A nejen pro něj, ale i pro ostatní Pantery, kteří budou souzeni s nimi. Věřil, že solidní a zkušený právní tým zajistí soudržný a silný boj v soudní síni a bude mít zásadní význam pro zajištění jejich svobody a že Afeni by mohla být slabým článkem řetězu a vposledku zapříčinit, že ona i její spoluobvinění budou odsouzeni. Lumumba ji prosil: „Nejsi vzdělaná.

Nemáš kvalifikaci. A jsi příliš emocionální." Afeni trvala na svém. Její rozhodnutí bylo konečné. Odmítla pomoc najatého obhájce a první den soudu se dostavila připravená čelit obžalobě.

Soudní proces začal 2. února 1970. Probíhající shromáždění Panterů na 100 Centre Street na Manhattanu vytvářelo napětí, které hrozilo přerůst v něco horšího, protože demonstranti sdíleli chodník s policií, která je měla zastrašit. Černošští příznivci a členové Panterů pochodovali vedle bílých demonstrantů a drželi v rukou transparenty s nápisy ZRUŠTE RASISTICKÉ SOUDY – SVOBODU PRO 21 PANTERŮ! a KONEC RASISTICKÉ BOUDĚ NA ČERNÉ PANTERY – MLÁDEŽ PROTI VÁLCE A FAŠISMU.[31] Obvinění proti osmi z jednadvaceti původně zadržených Panterů byla odložena nebo stažena, protože někteří z nich museli bojovat ve dvou případech, další byli příliš nemocní nebo příliš mladí, zbývajících třináct ale stanulo před soudem.

Lumumba vedl obžalované do soudní síně s nesměle zdviženou pěstí a mumlal „Moc lidem" svým souputníkům a příznivcům sedícím v soudní síni. Afeni, jediná z Panterů, která byla propuštěna na kauci, sebevědomě prošla uličkou soudní síně jako poslední a došla k lavici obžalovaných. Když procházela kolem Josepha A. Phillipse, hlavního státního zástupce zastupujícího stát New York, její úsměv byl téměř samolibý. Byla připravena bojovat za svou svobodu.

Soudní úředník zavelel: „Všichni povstaňte!"

Bělovlasý, na Harvardu vystudovaný soudce Nejvyššího soudu státu New York John M. Murtagh usedl před plnou soudní síň: dvojice státních zástupců, tým šesti obhájců, třináct obžalovaných, řada potenciálních porotců, stoly novinářů ve tvaru písmene L a mnoho soudních zřízenců. Bezpečnostní opatření byla přísná. „U soudu nás bylo třináct," vzpomínala Afeni. „A za každým naším místem stál strážný."[32] Na galerii se tísnil hlouček sympatizantů Panterů, kteří byli připraveni a ochotni svou přítomností pohnat americký justiční systém k zodpovědnosti. Atmosféra v soudní síni byla výbušná.

Prvním bodem jednání byl výběr poroty. Afeni stála po boku dvou hlavních advokátů obhajoby, Geralda Lefcourta a Charlese McKinneyho. Všichni tři položili potenciálním porotcům řadu agresivních otázek.

„Co si myslíte o smrti Martina Luthera Kinga?“ zeptala se Afeni Charlese Fullera, černošského kandidáta na porotce.

Fuller odpověděl: „Myslím, že je nešťastné, že k tomu muselo dojít.“

Zeptala se: „Myslíte si, že černoši mají právo být naštvaní?“

„V jakém smyslu?“

„Prostě… *naštvaní*?“ optala se znovu. Její tón byl jemný, ale důrazný.

„Ne.“

Po této odpovědi ho Afeni propustila s peremtorní námitkou.[33]

Přestože Afeni u soudu den co den statečně bojovala, rok ve vězení a tlak revolucionářky bojující o život ji vyčerpaly. V průběhu procesu začalo její manželství s Lumumbou chřadnout. Pravidla polygamního manželství vyvolávala frustraci a napětí mezi ní a Lumumbovou první ženou Sayeedou. „Někdy spal se mnou. Někdy spal s ní. Ona se starala o dům a o děti. O věci, které mě stejně moc nezajímaly. Nikdy jsem nebyla moc na domácnost,“ psala Afeni ve svých pamětech. „A já s Lumumbou jsme dělali tu věc se stranou. Nedostaly jsme se do konfliktu. Ale Sayeedu to ničilo vnitřně.“[34] Nakonec Afeni začala z manželství utíkat a hledala útěchu a porozumění u jiných mužů.

Na podzim roku 1970 se na schůzce strategických důstojníků seznámila s Panterem z Jersey City jménem Billy Garland. „Billy byl člověk z jerseyské pobočky Strany Černých panterů, který pracoval v distribuci,“ vzpomínala, „což byli lidé, kteří vybírali noviny a rozváželi je po městě. Takže měl přístup k dodávce.“[35] A v té dodávce vozil Afeni každé ráno k soudu. Nemohla si nevšimnout jeho vyrýsovaných lícních kostí a hustého obočí. Tělesná přitažlivost, kterou k sobě oba cítili, rychle zesilovala, ale po rychlém naplnění jejich vztahu se jejich pouto rozplynulo během několika krátkých dnů. Eddie „Jamal“ Joseph, nejmladší člen skupiny 21 Panterů, vzpomínal na radikální a stresující prostředí, v němž Afeni žila, jako na prostředí, které bylo pro mladé lidi v amerických městech neobvykle tvrdé. „U mladých zdravých žen docházelo k spontánním potratům,“ líčil. „Byli zde osmnácti, devatenáctiletí muži s krvácejícími vředy. V takovém druhu stresu lidé žili. Když jste žili v té době, okamžik lidské útěchy mohl jedné noci přijít s někým, s kým už nikdy nestrávíte chvilku, protože si všichni

mysleli, že zítřek bude dnem, kdy mě zabijou, nebo půjdu na zbytek života do vězení. Takže i myšlenka na intimitu byla intimitou války. Tupac byl zplozen v takové smršti. To je ta energie, která ho přinesla."[36]

Tiskové zpravodajství o procesu Afeni rychle proměnilo v místní celebritu. Její nový status upoutal pozornost a obdiv některých předních harlemských gangsterů, kteří ji poznali prostřednictvím článků v místních novinách. Když nebyla u soudu a nebojovala za sebe, byla venku a sháněla příspěvky od podniků pro fond právní obhajoby 21 Panterů. Večery trávila ve společnosti a sháněním peněz ve Sterling's Den, rušné restauraci a baru na rohu Boston Road a 169. ulice v Bronxu. Tam potkala muže jménem Kenneth „Legs" Saunders. Pohledný, ale tvrdý Legs byl pravou rukou proslulého drogového bosse Nickyho Barnese a své jméno dostal podle dlouhých nohou a hlubokých kapes. Po krátkém románku s Billy Garlandem pustila Afeni do svého života Legse. Bylo možné, že se z toho vyvine něco dlouhodobého. Ale i jejich vztah byl přerušen. Legs, kterého sebrali kvůli porušení podmínky, skončil ve vězení a Afeni na něj zůstala jen krátká, ale trvalá vzpomínka.

Afeni Lumumbovi o svém rozhodnutí stýkat se s jinými muži mimo jejich manželskou „dohodu" neřekla, on se o tom ale brzy dozvěděl. Jeho hrdost byla zraněna, vyjel na ni a prohlásil, že už není Shakur. Rozvodu podle islámského práva mohlo být dosaženo pouhým slovním požadavkem, vyslovením slova *talaq*.[37] Ve společnosti svědka Lumumba opakoval: „Rozvádím se s tebou. Rozvádím se s tebou. Rozvádím se s tebou."[38] Během okamžiku již nebyli vázáni sňatkem.

Afeni zcela ignorovala Lumumbovu žádost, aby ze svého jména vyškrtla slovo „Shakur". Sebevědomě se stala Afeni Shakur a vážila si významného postavení, kterého s tímto jménem dosáhla. Stala se součástí něčeho většího, než byla sama. Nyní to bylo její jméno. V žádném případě neměla v plánu se vrátit k Afeni Williams. Vyžádala si setkání s Lumumbovým otcem Saladinem v naději, že Lumumbův požadavek nebude brát v úvahu. Saladin Shakur si Afeni navzdory neúspěšnému manželství s jeho synem nadále vážil, a tak jí dal požehnání a plné svolení ponechat si své jméno.

V listopadu 1970 Afeni zjistila, že je těhotná. „Musela jsem to říci Lumumbovi, když seděl vedle mě u soudu," vzpomínala. „A nebylo to

příjemné. Byla to událost sama o sobě."[39] Každý den si tiše zkoušela, co o dítěti, které v sobě nosí, řekne. Přestože jejich manželství skončilo, stále se obávala jeho reakce. K jejímu zmatku přispěla i skutečnost, že nevěděla, zda je otcem Billy Garland, nebo Legs. Dítě si nesmírně přála. Prozatím však vytěsnila z hlavy všechny myšlenky na to, že by to Lumumbovi řekla, zatímco bojovala za svou svobodu. Už jako embryo se Tupac stal vůdčím světlem v jejím plánu vytyčit svému dítěti cestu poctivosti a revolučního ducha bez ohledu na výsledek procesu.

Afeni se pečlivě připravovala, zejména na křížový výslech hlavního svědka obžaloby, tajného informátora detektiva Ralpha Whitea, kterého znala jako Yedwau. Nikdy mu nedůvěřovala. Od toho dne, kdy vkročil do kanceláří Černých panterů v Harlemu, své kolegy důrazně varovala, že je to fízl. Žena, která nikdy neustoupila z pouliční rvačky teenagerů, nyní čelila nové bitvě. Chystala se vstoupit do ringu s černochem, který ji podvedl, a to v rámci soudního systému, který nebyl navržen tak, aby zajišťoval spravedlnost pro černošské Američany.

Noci trávila v bytě své sestry Jean na druhém konci města na adrese Woodycrest 1240 v Bronxu, kde si připravovala otázky pro svůj křížový výslech.[40] Když ten den nastal, byla skvělá. Zeptala se detektiva, zda její angažmá ve straně vnímá spíše jako politické, nebo militaristické.

„Pokud jde o to, co jsme museli dělat v ulicích, myslím, že to bylo dobré, víte," řekl White. „Ale co se týče vašeho zapojení, myslím, že jste spíš vojenská než politická."

Afeni stála vzpřímeně a sebejistě, když pokračovala. „Jaké *zapojení*?" zeptala se.

„Věci, které říkáte, věci, které jsem viděl, že děláte," odpověděl White. „Pustila jste se do těch řečí o fízlech a vyvražďování fízlů. Tenhle fízl je tohle a tamten fízl je tamto; a když najdete fízla, postarejte se o něj a tak."

Afeni svůj výslech zpřísnila. „Tomu rozumím. Ale řekl jste, že jsou věci, které jste mě *viděl* dělat, chtěla bych slyšet alespoň jednu z nich."

White odpověděl: „Pamatuji se na setkání v kanceláři Panterů… začala jste mluvit o oddělávání fízlů společně s tou vojenskou věcí a [byla jste] velmi emocionální. Pamatuji si na to a na jiné věci, na které si teď z hlavy nevzpomenu."

Z výslechu vyplynulo, že White neviděl Afeni spáchat jediný zločin.

Když Afeni pokračovala, zdůraznila svou charitativní činnost zastřešenou Pantery. Přiměla Whitea, aby porotě řekl, co ji *viděl* dělat. „Viděl jste mě někdy v Lincolnově nemocnici?"

„Ano, viděl," odpověděl detektiv White.

„Viděl jste mě pracovat ve školách?"

„Ano, viděl."

„Viděl jste mě pomáhat na ulici?"

„Ano, viděl.

„Jsou některé z těchto věcí důvodem, proč si myslíte, že jsem vojensky založená?"

„Ne, nejsou."

„Ostatní věci si nepamatujete."

„V té době jsem si je pamatoval, tehdy. Pamatuji se…" Detektiv White se odmlčel. „Připomněla jste mi ty dobré věci, které jste dělala. Kdybyste mi připomněla některé z věcí, které jste řekla, mohl bych odpovědět."

„Ano, asi ano," odvětila uštěpačně. Požádala o krátkou přestávku a pak se vrátila a důrazně řekla: „Žádné další otázky."

Afeni se posadila. Každému v soudní síni, včetně hlavního advokáta žaloby Josepha Phillipse, bylo jasné, že se právě projevila jako bystrá advokátka. „Během těch dvaceti minut si ze svědka pana Phillipse udělala vlastního svědka," napsal novinář Murray Kempton, který byl později oceněn Národní knižní cenou za knihu o procesu, „a tím zachránila sebe i všechny ostatní."[41]

Po vraždě Freda Hamptona vzniklo mezi spoluzakladatelem Černých panterů Hueyem Newtonem a vůdcem Panterů Eldridgem Cleaverem napětí a strana se začala rozpadat. Afeni netušila, že to některé z obžalovaných povede k obavám o život a k vymýšlení plánů na útěk při propuštění na kauci, aniž by se poradili s ní a Joan Bird, jedinou další spoluobžalovanou ženou. Ale pondělního rána 8. února 1971, když Afeni a Joan vyjely společně výtahem soudní budovy a vstoupily do soudní síně, byl ve vzduchu tíživý pocit, který Afeni nedokázala přesně určit. Něco nebylo v pořádku. Když se rozhlédla, okamžitě jí to došlo. Richard Moore

a Michael Tabor, dva z třinácti spoluobžalovaných, nebyli přítomni. Afeni trvalo jen okamžik, než si uvědomila, že se nedostavili. Při propuštění na kauci. Byla ohromená. Měli tu drzost zahodit loajalitu a sounáležitost, ke kterým se zavázali se vstupem do Strany Černých panterů. Tíha toho, že ji zradil někdo, komu věřila, ji sžírala, bylo to zhoubné hnisání, které jí drásalo srdce po zbytek života. „Měli jsme mezi sebou dohodu, že si to vzájemně řekneme. Nešlo o zdrhnutí, protože na to měl každý právo, ale chovali jsme respekt [k sobě navzájem]."[42] Tuto důvěru zradili.

Soudce Murtagh reagoval na útěk Moora a Tabora tvrdě. Informoval soud, že vzhledem k nezákonnému jednání obou mužů existuje značné riziko, že se o útěk pokusí i Afeni a Joan. Oba muži byli pryč. A Afeni a Joan za to měly zaplatit. Murtagh jim zrušil kauci a poslal je zpět do hrůzného prostředí ženského detenčního ústavu.

V té době už byla Afeni téměř v šestém měsíci těhotenství a požádala Murtagha, aby své rozhodnutí zvrátil. Stála vedle Lumumby, který se stále ještě kvůli jejímu těhotenství zlobil, a mluvila s hrdostí, jako by „nosila prince".[43] „Chtěla bych soud upozornit na to, o čem jistě neví," řekla, „a to je situace, která panuje v detenčním ústavu. Bojlery tam jsou rozbité. Neteče teplá voda. Podmínky nejsou jen odporné, jako byly dříve, ale jsou nelidské. Jídlo, které ženy jedí, je uvařeno za jednu noc. Třeba dnešní večeře byla uvařena včera večer a leží na stole a čeká, až bude podána dnes večer. Není tam žádný toaletní papír. Zařízení není jen špatné, je směšné. Ženy by tam neměly být umisťovány."[44]

Soudce se k Afeniinu prohlášení a její žádosti o zlepšení podmínek stavěl skepticky, podezíral ji, že „má zájem učinit prohlášení pro tisk".[45]

„Mým zájmem, pane Murtaghu," odpověděla, „je zajistit život mého dítěte."

Soudce ji poslal zpátky do vězení. Když se onoho odpoledne vrátila do ženského vězení, přikázali jí se svléknout a roztáhnout nohy, aby mohli provést tělesnou prohlídku. Odmítne-li, půjde na samotku. Neváhala a vybrala si samotku. „Vyspala jsem se navzdory krysám, izolaci, lančmítu, falešnému bílému chlebu a tomu všemu," napsala později.[46]

O několik dní později, zatímco se Strana Černých panterů stále štěpila, přišel Afeni navštívit Lumumbův bratr Zayd. Když se jí zeptal, na

čí straně bude, její odpověď byla prostá. „Jediná strana, na které jsem, je strana mého dítěte.“[47] Zpětně vyprávěla: „Začali na mě tlačit, abych si vybrala stranu, přestože jsem v té době bojovala o svůj život a byla pět měsíců těhotná! Nezeptali se mě, jak se mám nebo jestli něco nepotřebuji. Bylo to neustále o tom, jakou stranu podporuji.“[48] Poprvé byla na vše sama. Cítila se podvedena třikrát – soudním systémem, důstojníky NYPD, kteří infiltrovali Černé pantery, a nyní svými spolubratry. Ale navzdory zradě nalezla novou a hlubší oddanost: své dítě.

Věrní příznivci a kolegové z Panterů pokračovali v demonstracích před soudní síní i před ženským detenčním ústavem a jejich přítomnost se zvýšila, když soud zamítl Afeniinu žádost o jedno vejce a jednu sklenici mléka denně na výživu jejího nenarozeného dítěte. Naštěstí patřili vězeňští kuchaři k Afeniiným obdivovatelům; tajně jí každý večer nosili poměrně výživné jídlo. „Tupac vždy patřil všem,“ vzpomínala na onu dobu. „Když jsem byla těhotná ve vězení… bratři, kteří pracovali v kuchyni, mi dávali opravdové jídlo. Starali se o nás.“[49]

Soudní proces pokračoval a řada diváků, z nichž mnozí byli cizinci, nevynechala ani jediný den. Frankie Zipp byl jedním z nich. Každého dne, na konci zasedání soudu, Zipp pozdvihl svou pěst v gestu „Moc lidem“ směrem k Afeni. Chtěl, aby věděla, že ať se děje, co se děje, má přátele. „Nikdo z nás ho neznal,“ vzpomínala. „Ale přicházel k soudu každý den, nikdy nevynechal, v obleku. Jednoho odpoledne, ke konci procesu, když soudce povolil krátkou přestávku, se mu Afeni představila. Později ho popisovala: „Celý život byl feťák, ale teď už stříkačku nepoužíval. Jeho paže byly samá jizva, nateklé a s abscesy a jeho ruce velké jako basketbalové míče. Peníze si vydělával na ulici, ale nebylo na něm nic špinavého.“[50]

Přes veškerou podporu od přátel i cizích lidí se Afeni pokaždé, když se večer ve své cele ukládala ke spánku, spoléhala hlavně na svou vlastní duchovní sílu pro boj s neadekvátní výživou, kterou dostávalo její dítě. Svou spirituální energii proměnila v poezii a příběhy. Jedné noci, když seděla na nepohodlné, studené tvrdé lavici ve své cele, načmárala na potrhaný kus papíru verše s názvem „Z ohrady pro prasata“. Když báseň dokončila, jemně ji přečetla svému břichu:

What are these bars that intrude upon my sight?
These shivering lines that test my physical might!
Do they know who I am or from where I came?…
For I have a revolutionary story that I must tell
And my hands refuse to be beaten by this tormented cell
There is a force in here a whole new Black community
A motivating force – ready to makeliberation a living reality!

Co jsou ty mříže, které mi překážejí ve výhledu?
Ty chvějící se čáry, které zkoušejí mou fyzickou sílu!
Vědí, kdo jsem a odkud jsem přišla?…
Mám totiž revoluční příběh, který musím vyprávět.
A moje ruce odmítají být bity touto trýznivou kobkou.
Je tu síla, celá nová černošská komunita.
Motivující síla – připravená učinit z osvobození živou realitu![51]

Ve vězení se Afeni otázce, kdo je Tupacovým otcem, vyhýbala. Místo toho myslela na život, který bude se svým dítětem žít. Bála se odsouzení a děsila se možnosti, že nebude moci své dítě vychovávat. Tyto pocity ji inspirovaly k napsání dopisu „dítěti v mé děloze“, který byl jak omluvou za její život, tak mandátem pro život jeho. „Hádám, že jednoho dne se budeš zajímat o celý ten průšvih, který nyní probíhá, a já se musím ujistit, že některé věci správně pochopíš,“ začínal.

Za dva roky jsem se naučila hodně o bytí ženou a z toho důvodu s tebou chci mluvit… Přišla jsem na to, co jsem měla vědět již před dlouhou dobou – že změna musí začínat v našem nitru –, ať už nastane revoluce dnes nebo zítra, stále musíme čelit problému, jak se očistit od zlodějiny, kterou jsme všichni zdědili. Doufám, že ji nepředáme vám, protože jste naše jediná naděje. Vy musíte zvážit naše činy a sami si rozhodnout, co bylo dobré a co špatné. Je zjevné, že někde jsme to pokazili, ale já vím, že to neskončí – nemůže skončit tady.[52]

Při přípravách na své závěrečné prohlášení u soudu četla Afeni vše, co se jí dostalo pod ruku. Studovala projev Fidela Castra z roku 1953 „Historie

mě osvobodí", kde čerpala inspiraci z jeho manifestu sebeobhajoby. Připravila si konečné odvolání, aby přesvědčila porotce, že není kriminálníkem, kterého se z ní hlavní žalobce Phillips snažil učinit.

Když ten den nastal, Afeni byla v osmém měsíci těhotenství. Do soudní síně vešla pomalu, vystouplé břicho se jí ladně rýsovalo pod kostkovanými těhotenskými šaty. Už na sobě neměla semišové kozačky ke kolenům a módní šaty, které nosila k soudu, když byla venku na kauci. Afeni a jejích deset zbývajících spoluobviněných odhodlaně vstoupilo do soudní síně, stále v doprovodu stráže, která by zvládla rozzuřený dav. Stála tváří v tvář justičnímu systému, který jí uvěznil a hrozil, že jí odejme dítě, a který se jí posledních dvacet dva měsíců snažil ocejchovat coby teroristku. „Podívala se na porotu," popisoval Murray Kempton, „pokorně jako před nějakým králem, k jehož nohám dorazila přes sníh a trní, kolem stráží a posměvačných dvořanů".[53]

„Nevím, co bych měla říct," začala.

Nevím, jak mám ospravedlnit obvinění, která proti mně pan Phillips vznesl před soudem. Vím však, že žádné z těchto obvinění nebylo prokázáno, natož aby bylo prokázáno nade vší pochybnost. Říkám, že žádné z těchto obvinění nebylo prokázáno, tečka. V této soudní síni nebylo prokázáno, že bych já nebo kterýkoli z obžalovaných udělal něco z toho, na čem pan Phillips trvá.

Tak proč jsme tady? Proč je kdokoli z nás zde? Já nevím. Ale ocenila bych, kdybyste ukončili tuto noční můru, protože už mě to nebaví a nedokážu si to v duchu ospravedlnit. Neexistuje žádný logický důvod, abychom prožili poslední dva roky tak, jak jsme prožili, abychom byli ohroženi uvězněním, protože nás někdo někde sleduje a čeká, aby mohl ospravedlnit, že je špion. Udělejte tedy to, co dělat musíte. Ale, prosím, nezapomeňte na to, co jste viděli a slyšeli v této soudní síni… Vejděte do dějin jako porota, která nepadne na kolena před nehoráznou objednávkou státu. Ospravedlňte naši víru ve vás. Ukažte nám, že jsme nechybovali, když jsme očekávali, že nás budete soudit spravedlivě. A pamatujte, že to je vše, co po vás chceme. Vše, co po vás chceme, je, abyste nás soudili spravedlivě. Prosím, suďte nás tak, jak byste chtěli být souzeni sami.[54]

Afeniin silný projev vedl k jednomu z nejneočekávanějších prohlášení soudce Murtagha. Dne 3. května informoval soud, že se rozhodl propustit Afeni na podmínku po zbytek trvání procesu. I advokáti obhajoby byli zcela zaskočeni. Murtagh se Afeni zeptal: „Slíbíte, že budete i nadále přítomna u soudu, pokud to bude možné?“[55] Přikývla. Soudce Murtagh zakončil své prohlášení tím, že se ve skutečnosti zajímá o práva dítěte a Afeni. Až do vyhlášení verdiktu bude na svobodě.

Afeni tomu nemohla uvěřit. Rozplakala se. Na chodbě se kolem ní shromáždili reportéři, aby jí kladli dotazy. Stále ještě šokovaná, prakticky neschopná slova, jim sdělila, že je šťastná, že může jít se svou sestrou Jean domů.

O deset dní později, ve čtvrtek 13. května 1971, posledního dne toho, co tenkrát byl nejdelší a nejnákladnější soudní proces v dějinách Nejvyššího soudu státu New York, zahájila porota jednání. Vynesení rozsudku trvalo necelých devadesát minut.

Když se porota vrátila do soudní síně, požádal soudce Murtagh předsedu poroty, Jamese „Ingrahama“ Foxe, aby povstal. Úředník se zeptal: „Členové poroty, dospěli jste k rozsudku?“

„Ano,“ odpověděl Fox.

Úředník promluvil. „Co se týče obžalovaného Lumumby Shakura v prvním bodě obžaloby, který ho viní ze spiknutí za účelem vraždy prvního stupně, jak jej shledáváte, pane, vinen, nebo nevinen?“

„Nevinen.“[56]

Mumlání v soudní síni začalo nabývat na hlasitosti, když Fox pokračoval s jedenácti dalšími verdikty: všichni nevinni. Diváci zdvihli své pěsti do výšky. „Správně!“ křičeli. „Moc lidem!“ „Moc porotě!“ Nadšený a radostný řev naplnil soudní síň, když Fox pokračoval v předčítání verdiktu poroty, dlouhého seznamu obvinění proti Panterům v téměř melodickém tónu: „Nevinen,“ zaznělo ještě 156krát. Nevinen ze žhářství, nevinen ze spiknutí vyhodit do povětří budovy, nevinen z pokusu o vraždu.

Afeni se nezmohla na nic než v tichosti stát. Po tváři jí stékaly slzy úlevy. Lumumba křičel radostí. A pak se slavnostně objali.

Byli svobodní.

„Moje matka byla se mnou těhotná, když byla ve vězení,“ vysvětloval Tupac o mnoho let později. „Byla svým vlastním advokátem. Nikdy

nestudovala práva. Hrozilo jí přes tři sta let. Černoška, těhotná a sama - a při vyhrála. To vás prostě naučí, jak silná je černá žena a jak silní jsou utlačovaní."[57]

Jen o několik hodin později se porotci, obhájci, Afeni, Jean a mnozí spoluobžalovaní sešli v advokátní kanceláři Lefcourt a Crain, aby slavnostně uzavřeli případ. Uskrávali šampaňské a vzpomínali na uplynulých dvacet dva měsíců. Všichni se usmívali. Na místě byl Benjamin Giles, porotce číslo devět. Zeptal se Afeni, jak se naučila „takhle" vystupovat.

„Strach, pane Gilesi, obyčejný strach," odpověděla.[58]

O čtyřiatřicet dní později seděla Afeni u své sestry na pohovce a pročítala si stránky *The New York Times*. Vadila jí protipanterovská propaganda, která se na novinových stránkách objevovala, a očekávala, že se v článcích objeví její jméno. Její sestra umyla odpolední nádobí, vyhlédla z okna kuchyně a nepřítomně pozorovala krysí rodinku, která se proháněla po opuštěném parkovišti. Obě ženy byly pohroužené do svých myšlenek, pohlcené tichou atmosférou mezi nimi.

První kontrakce se přehnala jako tiché zahřmění. Jean na ni pohlédla přes celou místnost a sledovala, jak zvedá telefon. O několik minut později se nový přítel Frankie Zipp přiřítil se svým zbrusu novým bílým kabrioletem cadillac z roku 1971 k obrubníku před bytem a rychle pomohl Afeni nastoupit do auta. Ze zadního sedadla čalouněného červenou koženkou zíraly Afeni a Jean na volant a Frankieho oteklé, téměř zdeformované ruce, trvale poškozené ničivým obdobím závislosti na heroinu. Až do nemocnice jeli mlčky.

Několik hodin po příjezdu do newyorské nemocnice Flower-Fifth Avenue se narodil Tupac Amaru Shakur. Paranoia, kterou v Afeni vypěstovali Panteři a pobyt ve vězení, se však po skončení procesu ještě prohloubila. Ve snaze odradit vládu od toho, aby jejího syna označila za dítě Panterů, a tím ho prohlásila za „hrozbu pro společnost",[59] se Afeni rozhodla do rodného listu napsat jméno Parish Lesane Crooks, po Carol Jean Crooks, alias „Crooksie", Afeniině bývalé spoluvězeňkyni, která se stala její drahou přítelkyní. „Lesane" bylo příjmení její sestry Jean. „Vybrala jsem libovolné jméno. Zvolila jsem kombinaci všech jmen," vy-

světlovala. „Nechala jsem lesbickou ženu (Crooksie), která byla mou přítelkyní, pojmenovat ho Parish. Lesane bylo v té době příjmení mé sestry. A Crooks tam představovalo Crookovi. Je to tak. Tak to bylo na papíře. Ale jeho jméno bylo vždy Tupac. Tupac Amaru Shakur. Vždy jsem ho měla na mysli, od samého počátku voják ve vyhnanství. Tak jsem to viděla."[60]

Tupac znamená „královský" nebo „zářný" a Amaru znamená „had".[61] Jméno původně patřilo rodové linii vážených peruánských náčelníků Inků. Afeni si přála, aby Tupac nezhmotnil jen ducha Afriky, ale i ducha všech domorodých lidí na světě. „Nechtěla jsem své dítě pojmenovat po Afričanovi, ale po domorodci, který nebyl Afričan," vysvětlila později. „Protože jsem chtěla, aby věděl, že máme stejnou totožnost s každou domorodou osobou na světě. Patřili jsme ke generaci, která věřila, že jména dítě determinují. Takže jsem chtěla, aby nebyl determinován příliš úzce. Chtěla jsem, aby spíše než slepou příslušnost k barvě, našel hlubší význam toho, proč bojujeme. Nejen proto, že jsme černí, ale protože stejně jako ostatní domorodí obyvatelé světa vedeme společný boj. To jsem pro něj chtěla. A proto bylo krásné slyšet jeho jméno Tupac Amaru."[62]

Když lékař zabalil malého Tupaca do deky a odnesl ho z porodního sálu, Afeni znervózněla. Přestože ji lékař ujistil, že její syn bude v bezpečí, obávala se, že někdo její dítě úmyslně vymění, zraní nebo ukradne, zatímco bude mimo její dohled. Požádala Jean, aby zůstala nablízku a potvrdila identifikaci dítěte, než ho odnesou do dětského pokoje. Jean napjatě čekala na chodbě, aby se konečně setkala s lékařem a svým novorozeným synovcem. Lékař podržel malé dítě před Jean, jak slíbil. Usmála se na drobné tělíčko svého synovce pevně zabalené do deky. „Dobře, miláčku, tady jsi, už tě znám, nic se ti nestane, protože teta Jean je tady, aby se o to postarala."[63] To byla její úplně první slova Tupacovi. V následujících letech měla tento slib mnohokrát dodržet.

02

DRAHÁ MAMI
1971–1974

I finally understand for a woman it ain't easy trying to raise a man.
You always was commited, a poor single mother on welfare, tell me,
how you did it.

Konečně jsem pochopil, že pro ženu není lehký vychovávat muže.
Vždycky jsi byla oddaná, chudá svobodná matka na podpoře, řekni mi,
jak jsi to zvládla.[64]

Ina svobodě čelila Afeni nestabilitě a chudobě. Její boje ji utvrdily v názoru, že nerovnost, nedostatek příležitostí a sociální nespravedlnost jsou zlem, které ničí její komunitu. Ačkoli se Panteři tříštili, věděla, že „válka" s vládou[65] ještě neskončila. Její oddanost boji za rovnoprávnost sílila, i když ji osten zrady ze strany Panterů a tajné policie přivedl k mentalitě „nevěřit nikomu".[66] Tyto drsné skutečnosti připravily půdu nejen pro svět, do kterého se Tupac narodil, ale také pro ten, kterým celý svůj život kráčel. Už od narození byly v jeho výchově zakořeněny jak Afeniiny obavy, tak její sny o synovi – očekávání, že bude pokračovat v její oddanosti černošské komunitě a bude mít vůli pomáhat ostatním dosáhnout svobody od útlaku.

Tupac si vzal tuto cestu k srdci. O mnoho let později řekl: „Myslím, že moje matka věděla, že svoboda nepřijde za jejího života, stejně jako já vím, že nepřijde za mého. Buď to tak ale necháme, nebo se někdo obětuje… Někdo vytyčí koleje, abychom nezůstávali ve třistašedesátistupňovém smrtícím kruhu. Někdo se musí vymanit a riskovat, že přijde o všechno a bude chudý a bude bit; někdo musí něco udělat."[67]

Když se Afeni vynořila z dvouletého víru strašlivého věznění a stresu, neměla žádný plán, žádné vlastní bydlení ani peníze. Ale věděla, že bez ohledu na to, jak drsný život bude, je vždy vítaná u své sestry, kde si může rozmyslet své další kroky.

Maličký Tupac strávil své první dny na Woodycrest Avenue 1240 v Bronxu, nedaleko stadionu Yankee. Nájemní byt se třemi ložnicemi se nacházel v prvním patře pětipodlažního činžovního domu uprostřed etnicky rozmanité čtvrti, kde k černošské a portorikánské komunitě nedávno přibyl příliv dominikánských přistěhovalců.[68] Životní podmínky na Woodycrest Avenue byly stísněné. Teta Jean, nyní svobodná matka, měla pět malých dětí ve věku do devíti let. Mačkaly se, ale vystačily si s tím málem prostoru, který měly k dispozici. Nejstaršímu, Billovi Jr. bylo osm. Scott, narozený o rok později, byl sedmiletý. Kennymu bylo pět let a Gregovi, kterému byl diagnostikován neverbální autismus, čtyři. Jamala (pojmenovaná po Jamalovi Josephovi, nejmladším členovi 21 Panterů), jediná dívka, měla jen dva roky.

Bill vzpomínal na den, kdy Afeni přinesla Tupaca domů. „Byl jako malý plyšový medvídek. Všichni se okamžitě začali hádat, kdo ho pochová. A celé dny si jej lidé z domu předávali. Přátelé z hnutí k nám chodili ve dne v noci, aby ho viděli. A Tupac tam prostě ležel zabalený v dece. Byl jako malá panenka."[69] Tupac byl okamžitě vystaven shonu a činnosti svých pěti malých bratranců a sestřenice. „Když jsem byl malé dítě, vzpomínám si na ten jediný okamžik klidu," vyprávěl později Tupac, „a tři minuty nato se to rozjelo."[70]

Sourozenecké pouto mezi Tupacem a jeho bratranci bylo bezprostřední a odolalo zkoušce časem. Jejich existenci však provázelo prokletí chudoby. Jídla bylo málo, oblečení roztrhané a nájemné se muselo platit. Tupac byl naštěstí ještě příliš malý na to, aby si to všechno uvědomoval. Místo toho ho přes den bavil křik jeho bratranců a sestřenice – a v noci uklidňující přítomnost matky, která ho houpala ve starožitné dřevěné kolébce vedle své postele.

V prvních měsících Tupacova života Afeni čelila mnoha nejistotám, setkala se ale i se zábleskem naděje, s chvilkovým klidem v neustálém

kolotání nestability. Její právnická zdatnost během procesu s 21 Pantery udělala dojem na mnoho jejich příznivců, což vedlo k několika velkorysým nabídkám pomoci. Jedna z nich přišla od Ann Dubole, bohaté obyvatelky Manhattanu, která žila v malebném bytě v srdci Greenwich Village, ale plánovala strávit několik měsíců mimo stát. Afeni a jejímu novorozenému synovi navrhla, aby využili jejího volného bytu, a nabídla jim zdarma vlastní malou oázu, zatímco ona bude pryč. Afeni, ohromená její velkorysostí, šanci nabýt nezávislosti s úlevou přijala.

Tento malý byt v klidné enklávě na Bank Street se stal útočištěm pro novopečenou matku a syna, místem, kde se mohli sblížit a kde měl Tupac matku jen pro sebe. Byt se nakonec ukázal jako jeden z nejbezpečnějších a nejpohodlnějších domovů, které jim Afeni vytvořila. Afeniina přítelkyně Crooksie přidala pomocnou ruku, Tupacovu ložnici rozzářila novým nátěrem a naplnila ji tolika hračkami, kolik si jich jen mohla dovolit. Také Afeni pomohla v péči o Tupaca. Luxus v podobě přítelkyně, která jí pomáhá přebalovat, krmit a koupat dítě, umožnil Afeni oddechnout si od bolestných zkušeností soudního procesu a vězení. Nakonec se její mysl začala zklidňovat a myšlenky projasňovat.

Proces s 21 Pantery možná skončil vítězně, ale byla to jen jedna bitva ve válce mezi dobrem a zlem, jak ji Afeni často nazývala. Sledovala, jak se Strana Černých panterů nadále štěpí pod tlakem trvajícího vládního obležení. Fred Hampton byl mrtvý. Eldridge Cleaver uprchl ze země. Bobby Seale byl ve vězení poté, co byl během soudního procesu v Chicagu nechvalně umlčen. Zatímco někteří Panteři reagovali odklonem od organizovaného aktivismu, jiní se přiklonili k novému, agresivnějšímu hnutí: Black Liberation Army (Černé osvobozenecké armádě), podzemní milici, která považovala „ozbrojenou vzpouru“[71] za jedinou schůdnou taktiku proti násilnému utlačovatelskému systému.

Afeni se touto cestou nevydala. Ale ani se nevzdala svého nadšení a oddanosti černošskému hnutí za svobodu. Jako matka si osvojila nový způsob myšlení. Chtěla i nadále vzdorovat systému a bojovat za dobro lidu, ale ne jako členka organizovaného ozbrojeného odboje. Místo toho se rozhodla postavit nespravedlnosti v oblasti vzdělávání, nedůstojného bydlení, špatné lékařské péče, útlaku a diskriminace. Pokračovala ve svém boji proti nepříznivým důsledkům systémového rasismu a utlačovatel-

ských sil, aniž by musela riskovat svůj život. A rozhodla se, že nejlepší způsob, jak to udělat, je prostřednictvím práva.

Během procesu s 21 Pantery se Afeni seznámila s advokátem Bronx Legal Services (Právních služeb v Bronxu) jménem Richard Fischbein. Vzhledem k zjevnému talentu Afeni v soudní síni nebylo třeba Fischbeina příliš přesvědčovat, aby ji přijal na pozici právní asistentky. Okamžitě se prosadila, když se svými spolupracovníky pomáhala vybudovat jeden z prvních odborů právních služeb. Tato práce měla také jednu radostnou výhodu: Afeni si mohla každý den brát do práce své dítě.

Ve všední dny měla přednost práce na budování spravedlivějšího světa. O víkendech však Afeni a Tupac využívali newyorské kulturní nabídky. Navštěvovali umělecké festivaly, objevovali nové etnické kulinářské speciality a ocitali se mezi davy lidí, kteří naslouchali projevům rodících se vůdců o těžké situaci černošských komunit v Americe. Jednoho odpoledne se zastavili v Armory (Zbrojnici) na 168. ulici, aby si poslechli duchovního Louise Farrakhana, vůdce Nation of Islam, a stali se součástí pozoruhodné chvíle, která pro budoucí Tupacův život znamenala osudovou souhru náhod. V davu se toho dne nacházel Billy Garland, muž, o kterém si Afeni myslela, že je možná Tupacovým otcem. Garland byl se svou manželkou a její blízkou přítelkyní, mladou ženou jménem Karen Lee. Tu by tehdy ani ve snu nenapadlo, že se za dvacet let stane Tupacovou propagační agentkou. Na moment, kdy k nim Afeni přistoupila, si ovšem dodnes pamatuje. „Billyho manželka byla mou dobrou kamarádkou, ale Afeni pro mě byla něco jako hrdinka, protože jsem toho hodně četla o 21 Panterech," řekla Lee, „a věděla jsem o ní díky její práci v hnutí."[72] Karen sledovala Afeni, jak přichází k Billymu a vkládá mu malého Tupaca do náruče. „V tom okamžiku to byla trochu trapná situace. Řekla: ‚Myslím, že bys rád poznal svého syna.'" Lee si pamatuje, že „byl jen několik týdnů starý. Jediné, na co si vzpomínám, byly jeho velké oči, jak vykukují z deky, a jak byl hezký."

O několik měsíců později, když byl Legs Saunders propuštěn z vězení, neztrácel čas a zamířil do bytu na Bank Street, aby viděl dítě, které se narodilo, když byl zavřený. Protančil kolem Afeni u dveří a šel rovnou k postýlce, kde spal Tupac s vlasy spletenými do copánků. Při pohledu na mírumilovné dítě Legs prohlásil: „Jo, je můj. Ten kluk je dozajista můj."[73]

Jeho úsměv byl hrdý. Afeni stála ve dveřích a dívala se, jak se raduje nad Tupacem. Přestože ještě s jistotou nemohla potvrdit otce svého miminka, usmála se na Legse a poddala se kouzlu okamžiku.

Ale Legs opět nevydržel dlouho. Byl právě propuštěn z vězení a potřeboval si najít místo k bydlení a znovu si zorganizovat život. A přes svůj slib, že bude součástí života svého syna, uběhly roky, než ho Afeni a Tupac začali vídat pravidelně.

Billy Garland a Legs Saunders reprezentovali dvě velmi odlišná řešení otázky Tupacova otcovství. Jasná odpověď však nebyla. Billy se k Tupacovi toho dne v Armory nepřihlásil. A o několik týdnů později Legs přísahal, že Tupac je jeho. Otázka Tupacova biologického otce byla však rozřešena až o mnoho let později.

V roce 1972, kdy Tupac dovršil první rok života, jeho čas na Bank Street dospěl ke konci. Afeni se s ním přestěhovala zpátky do Jeanina bytu na Woodycrest. I když byly životní podmínky zase stísněné, život s tolika bratranci a sestřenicí v jednom domě byl pro Tupaca veselý. Jako nejmladší byl středem veškeré pozornosti. Jeho starší bratranci si ho velmi oblíbili, lákali ho do žertů a dělali z něj terč mnoha neškodných vtipů, hlavně když se z Tupaca stalo batole. „Dělali jsme si z Tupaca legraci celou dobu," vzpomínal Bill. „Měli jsme takovou prázdnou sklenici od majonézy naplněnou vaječnými skořápkami a vodou. Nevzpomínám si, k čemu se používala ani proč byla v lednici, ale abychom se pobavili, tak jsme jí odšroubovávali víčko a nutili Paca, aby k ní čichal. Smrdělo to opravdu hrozně… Bavili jsme se tím, že jsme ho nutili k ní čichat a sledovali výraz jeho tváře. Prostě nás bavilo vidět ho, jak se znovu a znovu mračí."[74]

V těch letech byl Tupac po matčině boku, když vedla politickou válku proti systému. Jeho o pět let starší bratranec Kenny vzpomínal, jak cestoval na politická setkání různých sekcí, která se konala v domovech lidí. „Vždycky jsme si mysleli, že jdeme na oslavu nebo setkání. Ale ve skutečnosti to byly demonstrace nebo shromáždění. Jezdívali jsme do Queens na návštěvu za naším přítelem Abdulem Malikem a jeho rodinou. Hráli jsme si s jeho dětmi, zatímco dospělí byli nahoře a manifestovali. Děti byly vždycky spolu a hrály si s ostatními dětmi revolucionářů."[75]

Pro Afeni byla výzva k boji za svobodu nevyhnutelná. Když četla noviny nebo sledovala zprávy, dokonce kdykoli vyšla ven, připomněla si nespravedlnosti, které jsou zakořeněny ve společnosti. V nitru ji spalovala touha pomáhat. I nadále se odhodlaně věnovala zajišťování práv nájemníků a zlepšování podmínek ve věznicích pro ženy, ale nyní se pustila i do výraznějších politických křížových výprav. Jednou z nich byla pomoc jejím druhům z hnutí Panterů, kteří byli neprávem uvězněni.

O rok dříve, v roce 1971, byly konečně odhaleny nekalé iniciativy FBI proti Panterům a dalším aktivistům, když osm bílých protiválečných aktivistů přepadlo kancelář FBI ve městě Media ve státě Pensylvánie. Krabice s přísně tajnými vládními informacemi, které aktivisté ukradli, nakonec odhalily pochybný program kontrarozvědky (COINTELPRO). Jako první o tom informovala Betty Medsger z deníku *The Washington Post*: „Jedna z věcí, kterou si z těch spisů pamatuju nejvíc, bylo popsané skutečně plošné sledování Afroameričanů. Bylo to naprosto ohromující."[76]

Toto odhalení povzbudilo aktivisty, jako byla Afeni, která nyní viděla, že její paranoia ze sledování a podvracení ze strany FBI byla zcela oprávněná. V době, kdy Tupac začal chodit, se Afeni začala věnovat především právnímu a politickému úsilí o zrušení COINTELPRO. Stala se národní koordinátorkou Národní pracovní skupiny pro soudní spory a výzkum COINTELPRO a připojila se k narůstajícím snahám o odhalení hloubky vládních nekalých praktik a o vybojování svobody pro členy Černých panterů, kteří byli kvůli tomuto programu uvězněni.[77]

Jednou z hlavních priorit pracovní skupiny pro propuštění byl Elmer „Geronimo" Pratt, náměstek ministra obrany Černých panterů a Afeniin blízký přítel. Pratt si ve státní věznici San Quentin odpykával pětadvacet let až doživotí[78] – z toho osm let na samotce – poté, co byl falešně obviněn z oloupení a smrtelného postřelení učitelky Caroline Olsen, na tenisovém kurtu ve městě Santa Monica. Přestože Pratt trval na tom, že byl v době činu více než tři sta kilometrů daleko v Severní Kalifornii, porota se přiklonila na stranu svědka obžaloby jménem Julius „Julio" Butler, který soudu tvrdil, že se Pratt k vraždě přiznal.[79]

Geronimo a Afeni se poprvé setkali jako kolegové z Panterů, když ji a Jamala Josepha požádali vedoucí představitelé strany, aby přiletěli

na západní pobřeží na setkání, kde se projednávaly potíže 21 Panterů a současný stav věcí. Geronimo tehdy vedl losangeleskou pobočku strany a Afeni se vypracovala do čela harlemské pobočky. Okamžitě se spřátelili a zůstali si blízcí až do konce jeho života, a to i v letech Geronimova věznění. „Geronimo byl zatčen v prosinci 1970," řekla Afeni. „Tupac se narodil 16. června 1971. Geronimo má narozeniny 13. září [den, kdy Tupac zemřel]. Takže 13. září 1996 Geronimo jde do své cely a na jeho posteli je to, co tam obvykle má od svého synovce do komise [peníze], v den narozenin jednoho a smrti druhého." Geronimův rozsudek byl nakonec na jaře následujícího roku zrušen. „Osobně žiji s neodčiněnou bolestí, proč Geronimo nemohl být venku během života mého syna," řekla Afeni. „Celý život mého syna se odehrál v čase Geronimova nezákonného věznění."[80]

Když Geronimo poslal Afeni z vězení dopis, ve kterém ji žádal, aby mu přijela pomoci s jeho případem, nasedla s Tupacem do letadla do Kalifornie. Tupac celé hodiny seděl na podlaze a hrál si s hračkami, zatímco Afeni se radila s Geronimovými právníky. Díky neustálému proudu právnického žargonu, který pronikal do jeho rozvíjejícího se vědomí, a nekonečným schůzím odborů a benefičním akcím, kterých se s matkou účastnil, Tupacovy verbální schopnosti rychle dozrávaly. Kenny si pamatoval, že Tupac uměl formulovat věty už v překvapivě nízkém věku. „Začal mluvit velmi časně," řekl Kenny. „Věci chápal a pamatoval si je rychleji než průměrné dvouleté dítě."[81]

Jen na málo věcech záleželo Afeni víc než na celistvosti Tupacova vzdělání. Zatímco Afeni učila Tupaca abecedu, čísla a barvy, začala pro

---

1 Podle *Los Angeles Times* bylo zjištěno, že „v lednu 1970 a poté znovu v červnu 1970 bylo v poznámkách FBI uvedeno, že má být ‚neutralizován coby účinný funkcionář BPP (Strany Černých panterů)' a že ‚legitimita Prattových pravomocí v BPP má být zpochybněna' operací COINTELPRO č. 1. V říjnu téhož roku začaly FBI a los angeleská policie ve vzájemné spolupráci manipulovat s důkazy proti Prattovi v souvislosti s vraždou Olsen. V prosinci byl obviněn a zatčen." Sedmadvacet let po Prattově odsouzení byl rozsudek anulován, když se prokázalo, že Julio Butler byl odsouzený zločinec, který byl placeným informátorem FBI a policie naverbovaným k infiltraci Strany Černých panterů.

něj hledat předškolní program. Za peníze, které měla, zapsala Tupaca do soukromé školky Little Red Preschool v naději, že získá smysl pro strukturu a disciplínu, které doplní jeho domácí výuku. Bohužel se tato naděje rychle rozplynula. Jednoho dne pro něj Afeni přijela dříve. Když vstoupila do školky, uviděla ho, jak stojí na jednom ze stolů a simuluje pohyby legendárního baviče Jamese Browna. Tančil sem a tam po dlouhém stole, vrtěl svými malými čtyřletými boky a svůj minikoncert zakončil charakteristickým roznožením Jamese Browna.

Afeni se rozběsnila. Přiběhla ke svému synovi, popadla ho ze stolu a vynesla ho ze třídy. Byla přesvědčená, že pro raný vývoj dítěte je zásadní vzdělání, nikoli zábava. Učitelka se jí snažila vysvětlit, že už je konec dne a že Tupac „jen hraje divadlo",[82] ale Afeni se nedala uklidnit. Odvětila: „Můj syn je tady od toho, aby se vzdělával, ne aby vás všechny bavil." Černoši v celé Americe prožívali krizi. Třída byla pro jejího syna místem, kde se měl učit, ne místem, kde měl předvádět show pro své spolužáky. Informovala provozovatele, že se její syn do školky, která ho, podle jejího názoru, nebere vážně a upřednostňuje zábavu před vzděláváním, už nevrátí.

Večer toho dne ji zlost ještě nepustila. Afeni Tupacovi naplácala a hubovala. „Jak jsem ti říkala, že se má nezávislý mladý černoch chovat? Ty jsi nezávislý černoch, Tupacu."[83]

Chtěla, aby byl nezávislý a uměl kriticky myslet, ale on byl příliš malý na to, aby pochopil její vypjaté naléhání. Nerozuměl ani složitostem její každodenní práce a tlaku, který prožívala, když se snažila dokázat, že je Geronimo Pratt nevinný. Nevěděl ještě, co znamená, když někdo vysloví slova „bojovník za svobodu". Již slyšel slova „utlačování" a „nerovnost," ale stále si ještě neuvědomoval, jaké nevýhody a důsledky mají tyto činy a jednání na životy černochů. A hlavně stále ještě nerozuměl vážným obavám, které o něj jako o mladého černocha v Americe jeho matka měla. Byly mu teprve čtyři roky. Ale Afeni na jeho věku nezáleželo. Svým trestem mu stále vnucovala lekci. „My nemáme důvod tancovat," vysvětlovala. „Rozumíš? Nemáme *vůbec žádný* důvod k tanci. Teď jdi do svého pokoje."[84]

V roce 1974 se Afeni a Tupac odstěhovali z 1240 Woodycrest v Bronxu, aby bydleli sami. Zajistila jim malý byt v devítipatrovém cihlovém domě

na Západní 108. ulici v rušném městském srdci Harlemu. V jejich novém bytě se to hemžilo kadidlem, svíčkami, uměleckými díly a knihami, cetkami a africkými látkami přehozenými přes nábytek, což vše přispívalo k vřelé atmosféře, v níž Tupac vzkvétal. Zatímco Afeni po nocích pracovala u kuchyňského stolu, Tupac se pohyboval po bytě, někdy pěšky, někdy na tříkolce, a nasával zvuky z desek, které se točily na jejich gramofonu. Naslouchal umělcům jako Gil Scott-Heron, The Main Ingredient a The Last Poets. Jamal Joseph, který zůstal Afeni blízký i po procesu s 21 Pantery, vzpomínal na Tupacovu bezmeznou energii v této době. „Vídával jsem ho, jak se prohání domem… jako by říkal: ‚Uhněte mi z cesty! Uhněte mi z cesty!'" Neohroženě se řítil na své tříkolce s fotbalovou helmou na hlavě, choval se však, „jako by to nebyla fotbalová helma, ale motorka a závodní přilba."[85]

Když se vydováděl, Afeni ho uspávala písněmi jako „Go Up Moses" a „Hey, That's No Way to Say Goodbay" od Leonarda Cohena, jejíž nezapomenutelnou předělávku má na svědomí Roberta Flack. Afeni Tupacovi vštípila, že hudba je vážná věc, umělecká forma, která je prostředkem k vyjádření emocí. „Tam, kde ostatní děti měly malé bubínky bongo, měl Tupac opravdové bongo bubny a tamu," vzpomínala. „Vždycky byl u nás nějaký hudební nástroj, který nebyl hračka. Byla jsem přesvědčená, že děti by měly k uklidnění mít k dispozici hudbu."[86]

Zatímco Afeni balancovala na křehké hranici mezi prací a mateřstvím, její myšlenky pohltil aktivismus. Věděla, že za budoucnost svého dítěte musí bojovat, zdvojnásobila své odhodlání a doufala, že pro svého syna vybuduje svět s více příležitostmi. Vzhledem k tomu, že ji práce stále častěji nutila cestovat, trávil Tupac často noci u svých bratranců a sestřenic a také u Afeniiny blízké přítelkyně Yaasmyn Fula v New Jersey. Fula se také intenzivně angažovala v černošském aktivismu a měla své vlastní dítě, Yafeu, s nímž se Tupac během těchto noclehů sblížil a vytvořil si k němu bratrské pouto.

Tupac také trávil mnoho nocí v domě Afeniiny přítelkyně z hnutí Karen Kadison, s níž se Afeni sblížila kvůli společné touze bojovat proti nerovnostem, které v jejich zemi panovaly. Karen a její rodiče (kteří byli běloši) se přestěhovali do Harlemu po rozsudku *Brown versus Board*

of Education. „Moji rodiče věřili, že je to na nás," vzpomínala. „Že my musíme být těmi, kdo se budou integrovat."[87] Brzy po seznámení, ještě než se Afeni přidala k Panterům, se nastěhovala do Karenina paneláku v brooklynské čtvrti Park Slope, kde se obě oddávaly svým životním radostem – tanci, pití, drogám a mužům.

Během Afeniina pobytu ve vězení si zůstaly blízké a Karen Afeni slíbila, že pokud bude Afeni odsouzena, pomůže tetě Jean postarat se o Tupaca. Nyní hlídala Tupaca, když Afeni potřebovala další pomoc v době svých cest. Při jedné takové příležitosti, když šestiměsíční Tupac tvrdě spal, zaslechla Karen před domem neznámé zvuky. Necelý rok poté, co byla Afeni zproštěna viny, zůstávala hrozba policejních razií neustálým strachem jak pro Karen, tak pro Afeni. Karen však nezpanikařila. Místo toho přemýšlela o úkrytu – o místě, kde by Afeniin poklad uchránila a kde by ho policie nenašla. Sebrala Tupaca z místa, kde spal, opatrně ho uložila do jedné ze zásuvek komody a zavřela ji tak, aby zůstala jen asi centimetrová škvíra kvůli dýchání. Když vycházela z pokoje, slyšela, jak se kroky přibližují. A pak zaklepání.

Když otevřela dveře, vešlo několik policistů, někteří v civilu, jiní v uniformách, a začali se rozhlížet. Tiše se modlila.

„Co přesně pro vás mohu dnes udělat?" zeptala se Karen a snažila se uklidnit hlas a potlačit strach, že se Tupac náhle probudí a rozpláče tak hlasitě, že to vyvolá zvědavost. On se ale neprobudil.[88]

Policie přijela, obtěžovala a snažila se vyvolat strach. Tak to tehdy běžně dělali. Malý Tupac něco z toho prospal, ale ne všechno.

Afeni se v té době znovu setkala s Mutuluou Shakurem. Narodil se jako Jeral Williams, v dospívání byl veden a silně ovlivněn životem a revoluční myslí Saladina Shakura a přejmenoval se na Mutulua Shakura. „Jméno Shakur představuje mnoho obětí," vysvětlil Mutulu. „Udělali jsme maximum pro to, abychom zachovali integritu s našimi osobními chybami, s naším posttraumatickým stresem."[89] Mutulu se několikrát setkal s Afeni na různých hudebních a společenských akcích, ale stále byli jen náhodní známí. Když se však léta po Afeniině procesu znovu setkali, jejich rozhovory pulsovaly společnými zájmy.

Mutulu byl zakládajícím členem prozatímní vlády Nové africké republiky.[90] Tato organizace prosazovala separatistický program, jehož cílem

bylo vytvořit „nezávislou černošskou republiku“[91] v rámci Spojených států, kde by černí Američané mohli žít společně v míru. Skupina také usilovala o finanční odškodnění za psychické škody způsobené černým Američanům během otroctví a období vlády Jima Crowa. Ačkoli Mutulu nikdy nebyl členem Panterů, jeho velký zájem o dění v komunitě znamenal, že se s Afeni pohybovali ve stejných kruzích. Oba pracovali s lidmi, kteří se léčili ze závislosti v rámci detoxikačního programu v Lincolnově nemocnici a prostřednictvím programů jako Blacks Against Abusive Drugs (BAAD, Černoši proti návykovým látkám). O několik měsíců později začali cestovat po zemi, aby společně navštěvovali věznice a pracovali na reformě vězeňství a obhajobě vězňů. Během cestování a práce na společném cíli se mezi nimi vytvořil milostný vztah. Afeni brzy otěhotněla.

Dne 3. října 1975, když byly Tupacovi čtyři roky, porodila holčičku. Společně s Mutuluou ji pojmenovali Sekyiwa (vyslovuje se Setčuva) a najednou z nich byla pevně spjatá čtyřčlenná rodina. Tupac, hrdý starší bratr, se okamžitě stal Sekyiwainým ochráncem. Zůstal jím celý život. Od prvních dnů Sekyiwaina života byli společně s Tupacem duchovně a citově provázaní.

Rozrůstající se rodina se přestěhovala do prostorného bytu v šestnáctém patře domu 626 na Riverside Drive. S Mutuluovou podporou si domácnost osvojila silné afroamerické tradice. V prosinci toho roku rodina poprvé oslavila Kwanzaa, americký svátek vytvořený podle africké tradice teprve před devíti lety. Název svátku pochází ze svahilské fráze „Matunda Ya Kwanza“, což v překladu znamená „První plody úrody“. Svátek byl vytvořen pro černošské rodiny, aby si udělaly čas a odsunuly stranou komerčnost Vánoc a oslavily své africké kořeny. Afeni vštípila svým dětem sedm zásad Kwanzy: jednotu, sebeurčení, kolektivní práci a odpovědnost, ekonomickou spolupráci, cílevědomost, tvořivost a víru.

Během svátku Kwanzaa si rodina předávala pohár Harambe. Modlili se, sfoukávali svíčky a oslavovali svůj nynější společný život. Tyto svátky Tupacovi vštípily hluboký smysl pro úctu k černošské americké kultuře a jejímu spojení s africkými tradicemi, ale také mu poskytly příležitost, aby se během rodinných setkání oddával své rozpustilé stránce.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Tupac Shakur*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.